

การแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย¹

สมเกียรติ เชวงกิจวานิช^{2*} และ กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คตะศิริ³

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

³ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

Translating Japanese Passive Construction into Thai Language

Somkiat Chawengkijwanich^{2} and Kanokwan Laohaburanakit Katagiri³*

² Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

³ Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 19 January 2024

Revised 26 February 2024

Accepted 5 March 2024

คำสำคัญ

การแปล

หน่วยสร้างกรรมวาจก

ภาษาญี่ปุ่น

ภาษาไทย

* Corresponding author

E-mail address:

somkiat.c@arts.tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยว่ามีการใช้หน่วยสร้างประเภทใดบ้าง โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากรรณกรรมและงานเขียนเชิงสารคดีภาษาญี่ปุ่น และฉบับแปลเป็นภาษาไทย ผลการศึกษา พบการใช้หน่วยสร้างหลากหลายประเภท เช่น หน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” หน่วยสร้างอกรรมกริยา หน่วยสร้างกริยาแสดงสภาพการณ์ ฯลฯ โดยอาจจำแนกหน้าที่ของหน่วยสร้างเหล่านี้เป็นหน้าที่ “ยกประธานเด่น” และ “ลดบทบาทผู้กระทำ” รวมทั้งพบการใช้หน่วยสร้างซึ่งประธานเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำ เช่น หน่วยสร้างกรรมวาจก หน่วยสร้างกริยาบอกผล ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นหน้าที่ของหน่วยสร้างภาษาไทยหลากหลายประเภทที่มีความสัมพันธ์กับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่น รวมถึงเข้าใจแนวโน้มการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

¹ บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2566 สัญญาเลขที่ 10/2566

Keywords:

translation,
passive construction,
Japanese,
Thai

Abstract

This article investigates the translation of Japanese passive construction into Thai, identifying the types of construction employed. The analysis draws on data from Japanese literature and documentary writing, along with their Thai translations. The study uncovers a diversity of construction types, including the passive *thùuk* construction, intransitive construction, and stative verb construction. Functionally, these constructions may be categorized as either highlighting the subject of the sentence or demoting the role of the agent. The study also notes the use of constructions where the subject is the action initiator, such as active construction and resultative verb construction. This research elucidates the relationship between various Thai constructions and Japanese passive construction, deepening the understanding of trends in translation of Japanese passive construction into Thai.

1. ที่มาและความสำคัญ

หน่วยสร้างกรรมวาทกเป็นหน่วยสร้างพื้นฐานที่พบใช้ในหลายภาษา รวมทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย พบทั้งกรณีที่สามารถแปลโดยใช้หน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” เช่น 友だちにいじめられた (ถูกเพื่อนรังแก) และกรณีที่น่าจะนิยมแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทอื่นมากกว่า เช่น 中国でオリンピックが行われる (จะมีการจัดงานโอลิมปิกที่จีน) โดยในภาษาญี่ปุ่น Ayako Shiba (2022) กล่าวว่า หน่วยสร้างกรรมวาทกใช้เพื่อแสดงความหมายได้หลากหลาย ทั้งบรรยายการกระทำ เหตุการณ์ สภาพ การดำรงอยู่ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ ฯลฯ ในขณะที่หน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” ในภาษาไทย Tasanee Methapisit (2000) อธิบายว่าใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และประธานได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์โดยตรงเท่านั้น ซึ่งหากคำอธิบายนี้ถูกต้อง สันนิษฐานได้ว่า หน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นอาจไม่สามารถแปลโดยใช้ “ถูก” ได้เสมอไป อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการส่วนหนึ่งอธิบายไว้ว่า ในภาษาไทย นอกจากหน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” ยังมีหน่วยสร้างประเภทอื่นที่มีลักษณะเป็นหน่วยสร้างกรรมวาทกเช่นกัน เช่น หน่วยสร้าง “ได้รับ” (เช่น “เขาได้รับเลือก”) “โดย” (เช่น “จดหมายนี้เขียนโดยผู้หญิงคนหนึ่ง”) หรือหน่วยสร้างชนิดเลื่อนกรรมไว้หน้าประโยค (เช่น “หนังสือเล่มนี้ขายดี”) จึงมีความเป็นไปได้ว่า อาจใช้หน่วยสร้างเหล่านี้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นได้

ในภาษาญี่ปุ่น หน่วยสร้างกรรมวาทกเป็นหนึ่งในหน่วยสร้างที่มีการใช้อย่างกว้างขวาง ในการสอนการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศ รวมทั้งภาษาไทย หน่วยสร้างกรรมวาทกจึงเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและมักได้รับการกล่าวถึง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยยังมีน้อย พบเพียง Ayako Nagura (2011) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลการแปลจากวรรณกรรม 2 เล่ม และศึกษาเฉพาะหน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” “โดน” และ “ให้/ทำให้” แต่ดังได้กล่าวไปแล้วว่า ในภาษาไทย มีการใช้หน่วยสร้างประเภทอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับหน่วยสร้างกรรมวาทก และมีความเป็นไปได้ว่า อาจใช้หน่วยสร้างเหล่านี้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นได้เช่นกัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาว่า การแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย สามารถแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทใดได้บ้าง และแต่ละประเภทแสดงความหมายหรือใช้ในสถานการณ์อย่างไร ผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย เพื่อให้ผู้แปลสามารถเลือกใช้หน่วยสร้างที่เหมาะสม ในการที่จะถ่ายทอดความหมายได้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์หรือบริบทแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยว่ามีการใช้หน่วยสร้างประเภทใดบ้าง

2.2 เพื่อศึกษาว่าหน่วยสร้างภาษาไทยที่พบในบทแปล แสดงความหมายหรือใช้ในสถานการณ์อย่างไร

3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

Nihongokijutsubunpou Kenkyukai (2009) ให้คำนิยามเกี่ยวกับ 受身 หรือหน่วยสร้างกรรมวาจกว่า หมายถึง ประโยคซึ่งบุคคลหรือสิ่งของที่ได้รับการกระทำ (ต่อไปขอเรียกว่า “ผู้รับการกระทำ”) เป็นประธานของประโยค คำกริยามีการใช้ร่วมกับกริยานุเคราะห์ -(r)are- และเป็นการบรรยายเรื่องราว (事態) เพื่อแสดงความแปลกเด่น (markedness)

หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาญี่ปุ่น มักแบ่งออกเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกแบบตรง และแบบอ้อม และประเด็นที่มักเป็นที่กล่าวถึงคือการได้รับผลกระทบ (影響性) โดย Ayako Shiba (2022) ได้ยกตัวอย่างและอธิบายไว้ว่า ประธานของตัวอย่างที่ (1) ไม่ได้รับผลจากเหตุการณ์ (คำกริยา) ในขณะที่ (2) และ (3) ประธานได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- (1) 閉会式が行われ、(会長によって) 記念品が配られた。
(กรรมวาจกแบบตรง ประธานไม่มีชีวิต ประธานไม่ได้รับผลกระทบ)
- (2) 今日は先生にすごく褒められたよ。
(กรรมวาจกแบบตรง ประธานมีชีวิต ประธานได้รับผลกระทบ ความหมายพึงประสงค์)
- (3) 休み中は子供にずっと家にいられて、仕事ができない。
(กรรมวาจกแบบอ้อม ประธานมีชีวิต ประธานได้รับผลกระทบ ความหมายไม่พึงประสงค์)

(Ayako Shiba, 2022)

เกี่ยวกับประเด็นการได้รับผลกระทบนี้ Takashi Masuoka (1982, 1991) ได้จำแนกหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) 昇格受動文 (promotional passive) หมายถึง หน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทยกคำนามที่มีชื่อประธานของประโยคกรรตุวาจกคู่เทียบ ขึ้นมาเป็นประธานของประโยคกรรมวาจก พร้อมกับลดระดับประธานของประโยคกรรตุวาจกคู่เทียบ หน้าที่ของหน่วยสร้าง

กรรมจากชนิดนี้คือ 前景化 (foregrounding) หรือการยกประธานของประโยคกรรมจากให้มีความเด่น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยคือ

1.1) 受影響動文 แสดงความหมายว่า ประธานได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบในเชิงกายภาพหรือจิตใจ โดยเป็นผลจากคำกริยา เช่น ประโยค ジョンは友人にばかにされた ประธานได้รับผลกระทบในเชิงจิตใจคือ ばかにされた (ถูกดูถูก) ซึ่งเมื่อเทียบกับประโยคกรรมจากคู่เทียบ 友人はジョンをばかにした (เพื่อนดูถูกจอห์น) กล่าวได้ว่าประโยคกรรมจากแสดงความหมายว่า ประธาน (เพื่อน) ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนกว่า

1.2) 属性叙述受動文 แสดงการมีคุณสมบัติบางประการเกี่ยวกับประธานของประโยค เช่น ประโยค この雑誌は、10代の若者によく読まれている มิได้ต้องการสื่อความหมายว่า ประธาน この雑誌 (นิตยสารฉบับนี้) ได้รับผลกระทบจากคำกริยา 読まれている (อ่าน) แต่เป็นการบรรยายคุณสมบัติหรือคุณลักษณะพิเศษบางประการ ในที่นี้คือ 10代の若者によく読まれている (วัยรุ่นอายุในช่วงวัย 10-19 ปีนิยมอ่าน) ซึ่งมีความหมายเทียบเคียงได้กับ “นิตยสารฉบับนี้ได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น” ทั้งนี้ หากเนื้อความในส่วนของภาคแสดง ไม่อาจตีความได้ว่าเป็นการบรรยายคุณสมบัติหรือคุณลักษณะพิเศษ เช่น この雑誌は、太郎によく読まれている (นิตยสารเล่มนี้ มักถูกทาโร่อ่าน) จะเป็นประโยคที่ไม่ถูกต้องในเชิงไวยากรณ์

2) 降格受動文 (demotional passive) หมายถึง หน่วยสร้างกรรมจากประเภทลดระดับหรือบทบาทของประธานในประโยคกรรมจากคู่เทียบ (ผู้กระทำ) มีหน้าที่หลักคือ 背景化 (backgrounding) หรือการลดระดับผู้กระทำให้เป็นข้อมูลพื้นหลัง มักละผู้กระทำ บางครั้งมีลักษณะใกล้เคียงกับอกรรมกริยา เช่น ประโยค 今回の調査の結果、原因が解明された มิได้เป็นการแสดงการกระทำ แต่สื่อความหมายใกล้เคียงกับประโยค 今回の調査の結果、原因が明らかになった (ผลจากการสำรวจครั้งนี้ สาเหตุจึงเป็นที่กระจ่างชัด) จึงอาจพบการใช้หน่วยสร้างกรรมจาก กรณีที่คำกริยาดังกล่าวในภาษาญี่ปุ่นมีเฉพาะกรรมกริยา แต่ไม่มีอกรรมกริยาที่เป็นคู่กัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ใช้กรรมกริยาผันเป็นรูปกรรมจากเพื่อทดแทนอกรรมกริยานั้นเอง มักใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้คำอธิบายของ Takashi Masuoka น่าจะเป็นประโยชน์มากในการวิเคราะห์หน้าที่ของหน่วยสร้างกรรมจากภาษาญี่ปุ่น แต่ยังไม่ครอบคลุมหน่วยสร้างกรรมจากหลายประเภทซึ่งมีการใช้จริงในภาษาญี่ปุ่น ดังที่ Ayako Shiba (2009) ได้ยกตัวอย่าง 和夫は人員の不足に悩まされている และอธิบายว่า กริยารูปกรรมจากในที่นี้ น่าจะสื่อความหมายว่า “ด้วยปัจจัยภายนอกบางประการ ส่งผลให้ประธานเกิดสภาพทางกายหรือทางจิตใจบางประการ” หรือ 庭にたくさんの花が植えられている ไม่ใช่เป็นการลดระดับผู้กระทำให้เป็นข้อมูลพื้นหลังเพื่อบรรยายเหตุการณ์ แต่มีความหมายใกล้เคียงกับอกรรมกริยาผันเป็นรูป (「花が植わっている」) หรือกรรมกริยาผันเป็นรูป (「花が植えてある」) ซึ่งเป็นการบรรยายสภาพ ดังนั้น Ayako Shiba (2009, 2022) จึงได้เสนอเกณฑ์การจำแนกประเภทหน่วยสร้างกรรมจากที่ครอบคลุมมากกว่า โดย Ayako Shiba ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก

งานเขียน 4 ประเภท คือ บทสนทนาในวรรณกรรม บทบรรยายในวรรณกรรม งานเขียนประเภท รายงานข่าวหรือเหตุการณ์ในหนังสือพิมพ์ (報道文) และงานเขียนประเภทแสดงความคิดเห็น (評論文) และเสนอเกณฑ์การจำแนกประเภทหน่วยสร้างกรรมวาจก โดยพิจารณาจากประธานและ ผู้กระทำกริยาว่าเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ดังนี้

1) ประธานเป็นสิ่งมีชีวิต ผู้กระทำเป็นสิ่งมีชีวิต ต่อไปขอเรียกว่า ประเภท AA (A หมายถึง สิ่งมีชีวิต (Animate) โดยอักษรตัวแรกแสดง “ประธานของประโยคกรรมวาจก” อักษรตัวหลังแสดง “ผู้กระทำกริยา”) ซึ่งหมายรวมทั้งกรรมวาจกแบบตรงและแบบอ้อม

2) ประธานเป็นสิ่งมีชีวิต ผู้กระทำเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ต่อไปขอเรียกว่า ประเภท AI (I หมายถึง สิ่งไม่มีชีวิต (Inanimate)) เช่น 育児に追われている (ยุ่งกับการเลี้ยงลูก) แสดงสภาพทางจิตใจและกายภาพของประธานของประโยค เนื่องจากการเป็นการแสดงสภาพ จึงกล่าวได้ว่า มีลักษณะใกล้เคียงกับหน่วยสร้างอกรรมกริยา

3) ประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้กระทำเป็นสิ่งมีชีวิต ต่อไปขอเรียกว่า ประเภท I เนื่องจากหน่วยสร้างชนิดนี้มักปรากฏเฉพาะประธาน แต่แทบไม่มีการกล่าวถึงผู้กระทำในอนุภาคยี่เดียวกับคำกริยาเลย แบ่งเป็น 4 ประเภทย่อย คือ 事態実現型 (บรรยายการเกิดเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลง เช่น 机が外に運び出された ยกโต๊ะไปข้างนอก) 存在型 (บรรยายการปรากฏหรือดำรงอยู่ เช่น 階段に絵が飾られていた ประดับภาพไว้ตรงบันได) 習慣の社会活動型 (บรรยายพฤติกรรม (ความคิด ความรู้สึก) ซึ่งเกิดเป็นกิจวัตรของผู้คนจำนวนมากที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น 感染は拡大すると言われている ว่ากันว่า การระบาดของโรค) แผ่ขยายวงกว้าง) และ 超時的事態型 (บรรยายสภาพการณ์หรือลักษณะคงที่ เช่น 4つに区切られた部屋 ห้องที่แบ่งเป็น 4 ส่วน)

4) ประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้กระทำเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ต่อไปขอเรียกว่า ประเภท II แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ 現象 (บรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น 葉が陽に照らされて光っている ใบไม้สะท้อนแสงแดด ส่องประกาย) และ 関係 (บรรยายความสัมพันธ์ในมิติของตำแหน่งที่ตั้ง ความเป็นเหตุผล ฯลฯ เช่น レバーには鉄が多く含まれる ตั๊กมีธาตุเหล็กมาก)

กล่าวโดยสรุป หน้าชี้ของหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นตามแนวคิดของ Takashi Masuoka (1982, 1991) แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1) หน่วยสร้างกรรมวาจกทำหน้าที่ยกประธาน (ผู้รับการกระทำ) ให้มีความเด่น (ต่อไป ขอเรียกหน้าชี้ที่ว่า “ยกประธานเด่น”) แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อยคือ

1. ยกประธานเด่นเพื่อเน้นว่าประธานได้รับผลกระทบในเชิงจิตใจหรือเชิงกายภาพ
2. ยกประธานเด่นเพื่ออธิบายคุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะเด่นบางประการ

2) หน่วยสร้างกรรมวาจกทำหน้าที่ลดบทบาทผู้กระทำให้เป็นข้อมูลพื้นหลัง (ต่อไป ขอเรียกหน้าชี้ที่ว่า “ลดบทบาทผู้กระทำ”)

หากพิจารณาคำอธิบายของ Shibatani (1985) ซึ่งได้กล่าวถึงหน้าที่หลักของหน่วยสร้างกรรมวาทกว่า คือ defocusing of agent หรือการลดระดับความเด่นหรือบทบาทของผู้กระทำ ผลสรุปของ Takashi Masuoka ก็มีได้ขัดแย้งกัน แต่เป็นการเน้นย้ำอย่างชัดเจนว่า กรณี 1) หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” จึงเป็นการ “ลดบทบาทผู้กระทำ” โดยอัตโนมัติ ในขณะที่กรณี 2) หน้าที่หลักคือ “ลดบทบาทผู้กระทำ” โดยมีได้แสดงการ “ยกประธานเด่น” คำอธิบายของ Takashi Masuoka แสดงให้เห็นหน้าที่ของหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน และน่าจะนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายหน่วยสร้างกรรมวาทจากและหน่วยสร้างอื่นที่เกี่ยวข้องในภาษาไทยได้เช่นกัน เช่น หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” มักกล่าวกันว่า ประธานได้รับผลกระทบจากการกระทำ น่าจะมีส่วนคล้ายคลึงกับ 受影响動文 หรือในภาษาไทยมีการใช้ประโยคเช่น “ภาพนั้นวาดโดยศิลปินแห่งชาติ” “เมืองนี้สร้างโดยช่างฝีมือสมัยโบราณ” ซึ่งอาจมีส่วนคล้ายกับ 属性叙述受動文 เนื่องจากวางประธานซึ่งเป็นผู้รับการกระทำไว้ต้นประโยค และคำกริยาเป็นการอธิบายลักษณะเฉพาะของประธาน (หากไม่ใช้การอธิบายลักษณะเฉพาะ เช่น “? ภาพนั้นวาดโดยเด็กคนนี้” หรือ “? เมืองนี้สร้างโดยช่างกลุ่มนั้น” น่าจะเป็นประโยคที่ไม่เป็นธรรมชาติ) หรือประโยคเช่น “ไปสเตอร์ถูกนำขึ้นติดบนสถานี” ก็น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นการลดระดับผู้กระทำ โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเหตุการณ์มากกว่าผู้กระทำ จึงน่าจะมีส่วนคล้ายคลึงกับ 降格受動文 อาจกล่าวได้ว่า ในภาษาไทย นอกจากหน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” แล้ว น่าจะมีหน่วยสร้างประเภทอื่นอีกที่แสดงความหมายใกล้เคียงกับ หน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาญี่ปุ่น และอาจนำมาใช้ในการแปลได้

เมื่อพิจารณาหน้าที่ร่วมกับประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาทตามเกณฑ์ของ Ayako Shiba ซึ่ง Ayako Shiba (2015, p. 44) ได้กล่าวไว้ว่า หน่วยสร้างประเภท AA อาจเทียบได้กับ 受影响動文 และประเภท I บางส่วนอาจเทียบได้กับ 降格受動文 จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า ประเภท AA ซึ่งประธานและผู้กระทำเป็นสิ่งมีชีวิต น่าจะมีแนวโน้มแสดงหน้าที่ “ยกประธานเด่น” และประธานได้รับผลกระทบจากคำกริยา ส่วนประเภท I พบใช้ในการบรรยายทั้งเหตุการณ์สภาพ พฤติกรรม (ความคิด ความรู้สึก) ลักษณะ จึงน่าจะแสดงหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” แต่ดังที่ Ayako Shiba (2009, p. 378) ระบุว่า ประเภท I บางส่วนอาจจัดเป็น 属性叙述受動文 ได้ จึงอาจแสดงหน้าที่ “ยกประธานเด่น” เพื่อบรรยายลักษณะของประธานได้เช่นกัน ส่วนประเภท AI คำกริยาแสดงสภาพทางจิตใจและกายภาพของประธาน มีลักษณะคล้ายหน่วยสร้างอกรรมกริยา ไม่มีประโยคกรรตุวาจกคู่เทียบ นักวิชาการบางส่วนจึงไม่จัดให้เป็นหน่วยสร้างกรรมวาท จึงเป็นการยากที่จะจำแนกหน้าที่ตามเกณฑ์ของ Takashi Masuoka และลำดับสุดท้าย ประเภท II เป็นการบรรยายปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ จึงน่าจะแสดงหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” อย่างไรก็ตาม ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลให้มีการเลือกใช้หน่วยสร้างที่แสดงความหมายต่างไปจากที่กล่าวมาข้างต้น ดังจะทำการศึกษาต่อไป

ตารางที่ 1

ประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกและหน้าที่จากการศึกษาของ Ayako Shiba และ Takashi Masuoka

หน่วยสร้างกรรมวาจก ตามเกณฑ์ของ Ayako Shiba	หน่วยสร้างกรรมวาจก ตามเกณฑ์ของ Takashi Masuoka	หน้าที่
AA	受影受動文	ยกประธานเด่น
AI	ไม่ปรากฏ	ไม่อาจจำแนก
I	降格受動文	ลดบทบาทผู้กระทำ
	属性叙述受動文	ยกประธานเด่น
II	ไม่ปรากฏ	ลดบทบาทผู้กระทำ

อย่างไรก็ตาม นอกจากหน้าที่ “ยกประธานเด่น” และ “ลดบทบาทผู้กระทำ” หน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นยังมีหน้าที่ระดับสัมพันธ์สารอีกประการหนึ่งคือ หน้าที่ “ปรับมุมมอง” กล่าวคือ ในการบรรยายเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ชาวญี่ปุ่นนิยมบรรยายเหตุการณ์จากมุมมองของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 (หรือผู้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น คนในครอบครัว คนใกล้ชิด) หรือตัวละครหลัก (Shibatani, 2006) ดังนั้น หากคำสรรพนามบุรุษที่ 1 หรือตัวละครหลักเป็นผู้รับการกระทำ จึงมักผันคำกริยาเป็นรูปกรรมวาจกเพื่อให้สามารถวางคำสรรพนามบุรุษที่ 1 หรือตัวละครหลักไว้ในตำแหน่งประธานของประโยคได้ ในขณะที่ ในภาษาไทย แม้อาจพบการบรรยายจากมุมมองของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 แต่มีใช้กฎที่เคร่งครัดและละเมิดมิได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (4) 僕はこの担架にのせられたまま、大勢の河童の群がった中を静かに何町か進んで行きました。
(ข้ปะ)จับตัวข้าพเจ้านอนลงในเปลหามนั้น แล้ว... (Kap)

ลำดับต่อไป จะขอกล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยซึ่งมีการศึกษาเป็นจำนวนมากเช่นกัน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) อธิบายเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยว่ามีลักษณะสำคัญคือ ประธานในประโยคเป็นผู้รับการกระทำ โดยประธานอาจเป็นผู้ถูกกระทำโดยตรงหรือไม่ก็ได้ และมีการใช้ตัวบ่งชี้กรรมวาจก “ถูก” “โดน” “ได้รับ” โดย “ถูก” เกิดกับกรรมกริยาที่แสดงความหมายดี ไม่ดี หรือความหมายเป็นกลาง ส่วน “โดน” ใช้กับกริยาแสดงความหมายไม่ดี และ “ได้รับ” ใช้กับกริยาแสดงความหมายในทางดี ในทำนองเดียวกัน อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) อธิบายว่า ในหน่วยสร้างกรรมวาจก ผู้ทรงสภาพเป็นผู้ได้รับ

ผลกระทบที่เด่นจากการก่อเหตุการณ์นั้น นอกจากนี้ Tasanee Methapisit (2000) ได้อธิบายไว้ว่า “ถูก” ใช้กรณีประธานของหน่วยสร้างกรรมวาทกได้ได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบโดยตรง และใช้ร่วมกับคำกริยา เช่น “ทำลาย” “ฆ่า” “กัด” “ดู” ฯลฯ ในขณะที่ “ได้รับ” อาจใช้ร่วมกับคำกริยาหรือคำนาม เช่น “ช่วยเหลือ” “ดูแลใส่ใจ” “คุ้มครอง” มักแสดงความหมายเชิงบวก และมีกรากล่าวถึง “เป็นที่” ว่ามักใช้ร่วมกับคำกริยาแสดงความรู้สึก เช่น “รัก” “พอใจ” “เข้าใจ”

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) ได้ทำการศึกษาหน่วยสร้างกรรมวาทกหลากหลายประเภท โดยนอกจากหน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” ซึ่งอัญชลีเรียกว่า หน่วยสร้างกรรมวาทกต้นแบบแล้ว ยังได้ศึกษาหน่วยสร้างกรรมวาทกที่ลดความเป็นต้นแบบชนิดต่าง ๆ คือ หน่วยสร้างกรรมวาทก “ได้รับ” (เช่น “ฉันได้รับเชิญ”) หน่วยสร้างกรรมวาทกเลื่อนกรรมไปหน้า (เช่น “ทุกอย่างแคะสลัก (และเป็นสีทองหมด)”) หน่วยสร้างกรรมวาทกเลื่อนกรรมกริยาแปลงนาม (เช่น “ฉันได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่บุญธรรม”) หน่วยสร้างกรรมวาทกเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นสภาพการณ์ (เช่น “เจ้าน้ำรังเกียจ” (ประโยคกรรตุวาทกที่ความหมายเทียบเคียงกันได้คือ “ฉันรังเกียจเจ้า”) และหน่วยสร้างกรรมวาทกไม่เลื่อนกรรม ประธานไว้ตัวตน (เช่น “เขาใช้พื้นที่อำเภอพรหมพิรามเป็นที่รับน้ำ” ประธาน “เขา” ไม่มีตัวตน จึงกล่าวได้ว่าเป็นการลดบทบาทของผู้กระทำ และยกกรรม “พื้นที่อำเภอพรหมพิรามที่ใช้เป็นพื้นที่รับน้ำ” ซึ่งเป็นผู้ทรงสภาพให้เด่นขึ้น)

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอื่น เช่น พรพิลาส เรื่องโซติวิทย์ (2524) และรัฐพล ทองแดง (2552) ได้ศึกษาหน่วยสร้างที่ประธานเป็นผู้รับการกระทำ เช่น “หนังสือเล่มนี้ขายดี” “จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ” แสดงให้เห็นว่า ในภาษาไทยมีการใช้หน่วยสร้างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดงความหมายว่าประธานได้รับการกระทำ และมีความเป็นไปได้ว่า อาจพบการใช้หน่วยสร้างเหล่านี้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ไม่จำกัดเฉพาะการใช้หน่วยสร้างกรรมวาทกต้นแบบ “ถูก” หรือ “โดน”

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยโดยตรง ยังมีน้อยมาก พบเพียง Ayako Nagura (2011) ซึ่งศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทกที่ปรากฏในวรรณกรรมภาษาญี่ปุ่นจำนวน 2 เล่ม รวม 372 ประโยค และทำการสำรวจรูปคู่เทียบในฉบับแปลภาษาไทย ผลการศึกษา พบการแปลโดยใช้หน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” ร้อยละ 19.09 โดยพบใช้แสดงทั้งความหมายเชิงลบและแบบเป็นกลาง (“พวกเขาดูราวปฏิมากรรมล้ำค่าที่ถูกนำมาจัดแสดง”) หน่วยสร้าง “ได้รับ+คำกริยา” “ได้รับ+กริยาแปลงนาม” “กริยา+อยู่” “กริยา+ไว้” “โดน” “ให้/ทำให้” (เช่น “เมื่ออยู่ในญี่ปุ่น รูปร่างหน้าตาเมมีทำให้ทุกคนคิดว่าเธอไม่ใช่คนญี่ปุ่น”) ฯลฯ แต่ Ayako Nagura มุ่งวิเคราะห์เฉพาะหน่วยสร้างกรรมวาทก “ถูก” “โดน” และ “ให้/ทำให้” และมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการแสดงความหมายเชิงลบหรือไม่ จึงยังมีประเด็นที่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมอีกมาก อีกทั้งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์คือวรรณกรรมเพียง 2 เล่ม

ซึ่งดังจะกล่าวต่อไปว่า มีหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาญี่ปุ่นหลายประเภทที่นิยมใช้ในงานเขียนเชิงวิชาการ แต่ไม่ค่อยปรากฏในวรรณกรรม จึงมีความเป็นไปได้ว่าข้อมูลอาจไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยอยู่ไม่น้อย เช่น ศิริมา ภิญโญสินวัฒน์ (2533) และปฤณามโนมัยวิบูลย์ (2547) ผลการวิจัยพบว่า นอกจากการแปลโดยใช้หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” “โดน” แล้ว ยังมีการใช้หน่วยสร้างประเภทอื่นด้วย เช่น ศิริมา ภิญโญสินวัฒน์ (2533) ศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาอังกฤษในชาวต่างประเทศผ่านดาวเทียม โดยวิเคราะห์ข้อมูลรวม 1,764 ข้อความ และพบการแปลโดยใช้หน่วยสร้าง ดังนี้ 1. หน่วยสร้างกรรมวาทภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาอังกฤษ ได้แก่ หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” สื่อความหมายไม่ดี และสื่อความหมายเป็นกลาง หน่วยสร้างกรรมวาท “ได้รับ” หน่วยสร้างกรรมวาทจากอกรรมกริยาแปลง (เช่น “อาคารดังกล่าวใช้สำหรับผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ”) และหน่วยสร้างกรรมวาท “เป็น+ที่” (เช่น “ผลการเจรจาของเขาเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง”) และ 2. หน่วยสร้างภาษาไทยที่ไม่อยู่ในรูปกรรมวาทที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 10 ประเภทย่อย เช่น หน่วยสร้างกรรมวาทจาก หน่วยสร้างอกรรมกริยา หน่วยสร้าง “มี” บอกความคงอยู่ตามด้วยประโยค (เช่น “มีชาวปาเลสไตน์ 12 คน ถูกทำร้าย...”) ฯลฯ ส่วนปฤณามโนมัยวิบูลย์ (2547) ศึกษาการหลีกเลี่ยงประโยคกรรม “ถูก” ในเรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ ฉบับภาษาไทย จำนวน 2 เล่ม โดยรวบรวมข้อมูลได้ 295 ประโยค ผลการวิเคราะห์อาจแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีใหญ่คือ 1. ประธานในประโยคภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นตัวเดียวกัน คือ การแปลโดยใช้หน่วยสร้าง “ได้รับ” การใช้คำกริยาที่เป็นได้ทั้งอกรรมกริยาและสกรรมกริยา การใช้คำกริยาบอกผล (เช่น “I ... was told that the Headmaster was here.” แปลเป็น “ฉัน...ทราบว่าอาจารย์ใหญ่อยู่ที่นี้”) และการแปลงสกรรมกริยาในภาษาอังกฤษเป็นอกรรมกริยาในภาษาไทย และ 2. ประธานในประโยคภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ใช่ตัวเดียวกัน กล่าวคือ แปลเป็นหน่วยสร้างกรรมวาท

ผลการวิจัยของศิริมา แสดงให้เห็นหน่วยสร้างภาษาไทยที่ใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทโดยละเอียด แต่น่าเสียดายที่มีได้มีกรณีรายงานว่าเหตุใดจึงใช้หน่วยสร้างบางประเภทได้ เช่น หน่วยสร้างกรรมวาทจาก ทั้งที่หน่วยสร้างกรรมวาทจากและกรรมวาทจากน่าจะแสดงความหมายแตกต่างกัน และเนื่องจากข้อมูลในการวิเคราะห์คือข่าว จึงอาจมีรูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ส่วนปฤณาให้ความสำคัญกับการพิจารณาว่า บทแปลคงประธานให้เป็นคำเดียวกับต้นฉบับหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาว่าประธานน่าจะเป็นตำแหน่งที่เด่นในประโยค การมุ่งวิเคราะห์ว่าบทแปลมีการถ่ายทอดประเด็นนี้อย่างไร จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้คำกริยาบอกผล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกลวิธีที่น่าสนใจเนื่องจากน่าจะช่วยให้บทแปลมีความเป็นธรรมชาติ อ่านเข้าใจง่าย อย่างไรก็ตาม อาจเนื่องจากปฤณาวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรม (และเพียง 2 เล่ม) จึงพบหน่วยสร้างที่ใช้ในการแปลไม่หลากหลาย

เท่าศิริมา รวมทั้งปัทมาได้มีการอธิบายว่าหน่วยสร้างประเภทต่าง ๆ แสดงความหมายหรือใช้ในสถานการณ์อย่างไรบ้าง

ผลจากการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่าหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นมีการแสดงความหมายหลากหลายมาก ในขณะที่หน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” “โดน” หรือ “ได้รับ” น่าจะแสดงความหมายได้แคบกว่า อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยน่าจะมีการใช้หน่วยสร้างหลายประเภทที่แสดงความหมายใกล้เคียงกับหน่วยสร้างกรรมวาจก ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยก็พบการแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทอื่นนอกจากหน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” “โดน” “ได้รับ” เช่นกัน ในงานวิจัยนี้ จึงจะศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ว่ามีการใช้หน่วยสร้างประเภทใดบ้าง และแต่ละหน่วยสร้างแสดงความหมายหรือใช้ในสถานการณ์อย่างไร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมประโยคที่มีการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่น และวิเคราะห์เทียบกับบทแปลภาษาไทย โดยขั้นตอนการวิจัย มีดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยอ่านข้อมูลที่เลือกมาวิเคราะห์ตลอดทั้งเล่ม เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมด 2. เก็บรวบรวมเฉพาะประโยคภาษาญี่ปุ่นที่ใช้หน่วยสร้างกรรมวาจก ซึ่งผันคำกริยาเป็นรูป -(r)are- และบันทึกข้อมูลทั้งข้อความต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นและบทแปลภาษาไทย โดยอธิบายบริบทที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย 3. จำแนกประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นตามเกณฑ์ของ Ayako Shiba (2022) และวิเคราะห์หน้าที่ตามแนวคิดของ Takashi Masuoka (1982, 1991) 4. วิเคราะห์บทแปลภาษาไทยว่าใช้หน่วยสร้างประเภทใด โดยอ้างอิงผลจากการทบทวนวรรณกรรม โดยเฉพาะอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนะ (2556) ซึ่งศึกษาทั้งหน่วยสร้างกรรมวาจกต้นแบบ และหน่วยสร้างที่ลดความเป็นต้นแบบ และมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดบางส่วนให้เหมาะสม 5. วิเคราะห์แนวโน้มการแปลและความหมายของแต่ละหน่วยสร้างว่าสอดคล้องกับความหมายของหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นหรือไม่ อย่างไร 6. สรุปผลการวิจัย

เกี่ยวกับข้อมูลในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยคัดเลือกแหล่งข้อมูลภาษาญี่ปุ่นที่มีการแปลเป็นภาษาไทยเฉพาะเล่มที่มีการระบุชื่อผู้แปล มีบรรณาธิการตรวจสอบคุณภาพการแปล ระบุสำนักพิมพ์ชัดเจน โดยเลือกใช้ข้อมูลจากรวบรวมจำนวน 12 เรื่อง และงานเขียนเชิงสารคดีภาษาญี่ปุ่น 1 เรื่อง เรื่องละประมาณ 20-30 หน้า โดยเหตุผลที่เลือกข้อมูลการแปลจากรวบรวมเนื่องจากมีคุณภาพการแปลที่ดี สำนักพิมพ์ส่วนใหญ่มีกองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องกับต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น และขัดเกลาสำนวนภาษาไทยให้มีความเป็นธรรมชาติ ส่วนเหตุผลที่เลือกงานเขียนเชิงสารคดี ก็เนื่องจากดังที่ Kei Ishiguro (2005) ได้อธิบายไว้ว่า หน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นบางประเภทมีแนวโน้มพบในงานเขียนประเภทที่นำเสนอความรู้หรือข้อเท็จจริง มากกว่าวรรณกรรม ผู้เขียนจึงเลือกงานเขียนเชิงสารคดีเรื่อง 『アンダーグラウンド』 การเลือกงานเขียนเชิงสารคดีเรื่องนี้เพียงเรื่องเดียว ก็เนื่องจาก จากการสำรวจงานเขียน

ประเภทดังกล่าวที่มีการแปลเป็นภาษาไทย มีการระบุชื่อผู้แปล มีบรรณาธิการตรวจสอบคุณภาพการแปล ผู้วิจัยพบเรื่องนี้เพียงเรื่องเดียว และผู้แปลเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลภาษาญี่ปุ่น บทแปลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ

5. ผลการวิจัย

จากข้อมูลที่วิเคราะห์ พบหน่วยสร้างกรรมมาจากภาษาญี่ปุ่นจำนวน 291 ประโยค เป็นข้อมูลจากรรณกรรม 113 ประโยค และงานเขียนเชิงสารคดี 178 ประโยค แบ่งเป็นประเภท AA 104 ประโยค ส่วนใหญ่เป็นกรรมมาจากแบบตรง 93 ประโยค ประเภท AI 20 ประโยค ประเภท I 138 ประโยค โดยประเภทย่อยที่พบมากที่สุดคือ 事態実現型 108 ประโยค และประเภท II 29 ประโยค แบ่งเป็น 現象型 6 ประโยค และ 關係型 23 ประโยค²

ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังตารางที่ 1 โดยภาพรวม พบการแปลโดยใช้หน่วยสร้างกรรมมาจาก “ถูก”³ มากที่สุด 110 ประโยค (ร้อยละ 37.8) ลำดับถัดมาคือ หน่วยสร้างกรรมมาจาก 72 ประโยค (ร้อยละ 24.74) อื่น ๆ (การปรับบทแปล ไม่แปล ฯลฯ) 40 ประโยค (ร้อยละ 13.75) หน่วยสร้างกรรมกริยา 24 ประโยค (ร้อยละ 8.25) หน่วยสร้างกริยาบอกผล 22 ประโยค (ร้อยละ 7.56) ส่วนหน่วยสร้างประเภทอื่น ๆ พบต่ำกว่าอย่างละ 10 ประโยค

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมมาจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ว่ามีการใช้หน่วยสร้างประเภทใดบ้าง โดยมุ่งศึกษาหน้าที่ของหน่วยสร้างกรรมมาจากตามแนวคิดของ Takashi Masuoka (1982, 1991) ว่าทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” หรือ “ลดบทบาทผู้กระทำ” หรือไม่ โดยจะขอแบ่งเป็น 4 หัวข้อคือ 1. หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” และ “ลดบทบาทผู้กระทำ” คือ หน่วยสร้างกรรมมาจาก “ถูก” 2. หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” 3. หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” และ 4. หน่วยสร้างที่ประธานเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำ

² เมื่อแยกเป็นข้อมูลจากรรณกรรมและงานเขียนเชิงสารคดี มีรายละเอียดดังนี้ หน่วยสร้างประเภท AA พบ 71 และ 32 ประโยค AI พบ 7 และ 13 ประโยค I พบ 26 และ 112 ประโยค และ II พบ 9 และ 20 ประโยค (ตัวเลขหน้าคำว่า “และ” คือ ข้อมูลจากรรณกรรม ตัวเลขหลัง คือ ข้อมูลจากงานเขียนเชิงสารคดี) กล่าวคือ ประเภท AA พบใช้มากในวรรณกรรม ส่วนประเภท AI I และ II พบใช้มากในงานเขียนเชิงสารคดี อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ทุกประเภทล้วนพบใช้ในข้อมูลทั้ง 2 ชุด แต่แตกต่างกันในแง่ของจำนวนหรือแนวโน้มการใช้มากน้อยต่างกันเท่านั้น

³ รวม “โดน” ด้วย เนื่องจาก “โดน” มีปริมาณการใช้บ่อย และมีลักษณะพื้นฐานคล้ายคลึงกับ “ถูก” (ยกเว้น “โดน” ใช้แสดงความหมายเฉพาะเชิงลบและปรากฏเฉพาะในภาษาพูด) ในที่นี้จึงขอแทนด้วยคำว่า “ถูก” เพียงคำเดียว

ตารางที่ 2

หน่วยสร้างภาษาไทยที่ใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาทจากภาษาญี่ปุ่น

	ถูก	ได้รับ	กริยา แปลงนาม	เลื่อน กรรม ไปหน้า	แปลง สภาพการณ์	สภาพการณ์	อาการ	"มี"+ ผู้รับ+ กริยา	ให้	บอกผล	กรวดจาก	อื่น ๆ	รวม
AA	59 (56.73%)	1 (0.96%)	1 (0.96%)				2 (1.92%)		2 (1.92%)	6 (5.77%)	27 (25.96%)	6 (5.77%)	104
AI	4 (20%)										13 (65.00%)	3 (15.00%)	20
I	39 (29.26%)		1 (0.73%)	5 (3.62%)	1 (0.73%)	8 (5.80%)	13 (9.42%)	3 (2.17%)		13 (9.42%)	32 (23.19%)	23 (16.67%)	138
II	8 (27.59%)					1 (3.45%)	9 (31.03%)			3 (10.35%)		8 (27.59%)	29
ALL	110 (37.8%)	1 (0.34%)	2 (0.69%)	5 (1.72%)	1 (0.34%)	9 (3.09%)	24 (8.25%)	3 (1.03%)	2 (0.69%)	22 (7.56%)	72 (24.74%)	40 (13.75%)	291 (100%)

5.1 หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” และ “ลดบทบาทผู้กระทำ”: หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก”

หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค มีการใช้ตัวบ่งชี้ “ถูก” หรือ “โดน” วางไว้หน้าคำกริยา เนื่องจากหน่วยสร้างนี้มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ผู้วิจัยจึงได้รายงานผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างหน่วยสร้างกรรมวาทภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย (หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก”) ใน Katagiri and Chawengkijwanich (in press) ในที่นี้ ขอสรุปผลเพียงคร่าว ๆ ดังนี้

กรณีประธานเป็นสิ่งมีชีวิต หน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” แสดงความหมายว่าประธานได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำ โดยอาจเป็นผลกระทบในเชิงกายภาพหรือจิตใจ และมักแสดงความหมายเชิงลบ จากข้อมูลที่วิเคราะห์ พบหน่วยสร้างประเภท AA แปลเป็นหน่วยสร้างกรรมวาท “ถูก” รวม 59 ประโยค โดยใช้กริยาแสดงผลกระทบต่อประธานและแสดงความหมายเชิงลบทั้งหมด เช่น 追い出される (ถูกขับไล่)⁴ 閉じ込められる (ถูกขัง) ส่วนหน่วยสร้างประเภท AI พบเพียง 4 ประโยค กริยาแสดงผลกระทบต่อประธานทั้งหมด แต่แสดงความหมายเชิงลบ 2 ประโยค ความหมายเชิงบวก 2 ประโยค ดังนี้

- (5) 相手の梶尾部長がぐつと引き込まれていくのが表情でわかる。
สังเกตได้จากสีหน้าของคุณคางิจิโอะว่าถูกดึงดูดให้ตั้งใจฟังด้วย
ศิลปะการพูดของเขา (Hidamari)

⁴ ภาษาไทยในวงเล็บ คือคำแปลที่พบในข้อมูลที่วิเคราะห์

- (6) 私と早希の疑心暗鬼を杞憂と決めつけるようなどっしりとした態度に、逆に救われる気にもなった。
ท่าทางวางเฉยคล้ายจะพูดปดบอกว่า ความคลางแคลงใจของผมกับ
ชะคิเป็นเพียงจินตนาการฟุ้งซ่าน ทำให้ผมรู้สึกราวกับถูกจุดขึ้นสู่
แสงสว่าง (Shitto)

ดังที่ Ayako Shiba (2022, p. 10) กล่าวว่าหน่วยสร้างประเภท AI แสดงสภาพทาง
กายภาพหรือจิตใจของประธาน และไม่มีประโยคกรตุวจากคู่เทียบ นักวิชาการบางส่วนจึง
ไม่จัดให้เป็นหน่วยสร้างกรรมวจาก เนื่องจากมีลักษณะการใช้คล้ายสำนวน และผู้วิจัยเห็นว่า
บทแปลข้างต้น คือ “คุณคาจิโอะถูกตั้งตูดให้ตั้งใจฟังด้วยศิลปะการพูด” “ท่าทางวางเฉย...ทำให้
ผมรู้สึกราวกับถูกจุดขึ้นสู่แสงสว่าง” มีรูปแบบภาษาคคล้ายได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ
อีกทั้งพบเพียง 2 ประโยค ในเบื้องต้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่า กรณีประธานเป็นสิ่งมีชีวิต ประธาน
ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำ และมีแนวโน้มแสดงความหมายเชิงลบ

ส่วนกรณีประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต พบหน่วยสร้างประเภท I 39 ประโยค ประเภท II
8 ประโยค รวม 47 ประโยค โดยคำกริยาแสดงความหมายเป็นกลางหรือเชิงบวก 23 ประโยค
(ตัวอย่างที่ 7) เชิงลบ 24 ประโยค และกริยาส่งผลกระทบต่อประธาน 28 ประโยค กริยาไม่ส่ง
ผลกระทบ 19 ประโยค เช่น 反映される ((ความทุกข์ทรมาน) ถูกสะท้อนออกมา), 利用し尽く
される ((ถ้อยคำ) ถูกใช้) 繰り返される ((เรื่องราว) ถูกกระทำซ้ำ) 行われる ((เรื่องราว)
ถูกกระทำ) 語られる ((เรื่องราว) ถูกกล่าวถึง, ถูกเล่า) 置かれる ((สถานะ) ถูกวาง) 結ばれる
((เครือข่าย) ถูกเชื่อมโยง)

- (7) テープはそのまま専門家のもとにまわされて、いわゆる「テープ起こし」をされた。
เทปจะถูกส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำสิ่งที่เรียกว่า ‘ถอดเทป’ (Under)
- (8) そしてその流れには麻原自身の内的懊悩が色濃く 反映されて
いた。
ความทุกข์ทรมานภายในใจของอาซาฮาระเองถูกสะท้อนออกมาใน
กระแสนั้นอย่างเข้มข้น (Under)

เมื่อพิจารณาจากคำกริยาที่ยกตัวอย่างข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า หน่วยสร้างกรรมวจาก
“ถูก” กรณีประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต มิได้มีหน้าที่แสดงความหมายว่าประธานได้รับผลกระทบ
โดยตรงจากคำกริยา และไม่จำเป็นต้องแสดงความหมายเชิงลบ และหากเป็นเช่นนั้น หน่วยสร้าง
ดังกล่าวมีหน้าที่ยังไง

Ayako Shiba (2015, p. 44) อธิบายไว้ว่า หน่วยสร้างกรรมวจากประเภท I อาจเทียบ
ได้กับ 降格受動文 ตามเกณฑ์ของ Takashi Masuoka (1982) ซึ่งทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ”

ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” กรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตในที่นี้ ก็น่าจะทำหน้าที่เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างที่ (7) “เทปจะถูกส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญ...” ผู้กระทำในที่นี้คือผู้เขียนเอง (ผู้เขียนเป็นผู้สัมภาษณ์และส่งเทปให้ผู้เชี่ยวชาญถอดเทป) ในที่นี้ ผู้เขียนใช้ “ถูก” มีใช้เพื่อต้องการเน้นประธาน “เทป” ให้เด่นในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ แต่เป็นการบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย กล่าวคือ บรรยายเหตุการณ์ตามความเป็นจริง รวากับเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้อง กับตนเอง โดยไม่กล่าวถึงผู้กระทำ (ตนเอง) จึงเลื่อนนามวลี “เทป” ขึ้นเป็นประธาน จึงกล่าวได้ว่าเป็นการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” เพื่อ “ลดบทบาทผู้กระทำ” ส่วนหน่วยสร้าง II แม้ Takashi Masuoka จะมีได้ทำการวิเคราะห์ แต่ดังที่ Katagiri and Chawengkijwanich (in press) ได้กล่าวไว้ว่า กรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต จะเป็นการบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย หน่วยสร้าง กรรมวาจกจะทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ”

หลักฐานหนึ่งที่อาจนำมาสนับสนุนคำอธิบายนี้ได้คือ ในขณะที่กรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตซึ่งทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏผู้กระทำ (จาก 63 ประโยค ไม่ปรากฏผู้กระทำ 44 ประโยค ปรากฏ 19 ประโยค) แต่กรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต แทบไม่พบตัวอย่างที่ปรากฏผู้กระทำเลย โดยจาก 47 ประโยค ไม่ปรากฏผู้กระทำ 45 ประโยค ปรากฏเพียง 2 ประโยค ซึ่งหนึ่งในสองประโยคดังกล่าว ผู้กระทำมิได้มีความสำคัญในฐานะผู้ก่อให้เกิดการกระทำ แต่ตีความได้ว่าเป็นเพียงการอธิบายรายละเอียด ดังเห็นได้จากการใช้กรกแสดงผู้กระทำ によって ไม่ใช่ に ทั้งนี้ Kazuko Inoue (1976) และ Shigeyuki Kuroda (1979) ได้อธิบายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ผู้กระทำในหน่วยสร้างกรรมวาจก に ใช้เฉพาะกรณีที่ประธานกับผู้กระทำมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น หากประโยคนั้น มิได้แสดงความหมายว่าประธานของประโยคได้รับผลจากการกระทำของผู้กระทำอย่างชัดเจน หรือไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำ จะไม่ใช่คำช่วย に แต่อาจใช้วิธีการไม่ระบุผู้กระทำ หรือใช้ によって แสดงผู้กระทำแทน กรณีที่ใช้ によって จึงน่าจะกล่าวได้ว่า มีใช้ประโยคที่เน้นว่าประธานได้รับผลกระทบโดยตรง หรือ “ยกประธานเด่น” แต่เป็นการบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย ส่วนอีกหนึ่งประโยคเป็นรูปแบบภาษาที่ผู้วิจัยตีความว่าเป็นสำนวนภาษาไทยที่ไม่เป็นธรรมชาติ น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

จึงอาจสรุปได้ว่า หน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” กรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ และกรณีประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” เพื่อบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย

5.2 หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น”

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” ซึ่งประกอบด้วย หน่วยสร้าง “ได้รับ”, หน่วยสร้างเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นนาม, หน่วยสร้างเลื่อนกรรมไปหน้า, หน่วยสร้างเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นสภาพการณ์ และ หน่วยสร้าง “ให้” ทั้งนี้ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) จัดให้หน่วยสร้าง 4 ประเภทแรกเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ลดความเป็นต้นแบบ แต่มีได้อธิบายชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ว่าเป็นการยกประธานเด่นหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ใช้ในสถานการณ์หรือแสดงความหมายแบบใด

ลำดับแรก *หน่วยสร้าง “ได้รับ”* หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค มีการใช้ตัวบ่งชี้ “ได้รับ” วางไว้หน้าคำกริยา และนักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าแสดงความหมายเชิงบวก โดยมีบางส่วนอธิบายว่าสามารถแสดงความหมายแบบเป็นกลางได้เช่นกัน (เช่น ศิริมา ภิญญโณสินวัฒน์, 2553; อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2556) แต่ตั้งที่อัญชลีได้กล่าวไว้ หน่วยสร้างชนิดนี้มีความถี่ในการใช้ค่อนข้างน้อย ซึ่งในงานวิจัยนี้ก็พบเพียง 1 ประโยค แสดงความหมายแบบเป็นกลาง

- (9) 地下鉄内サリン散布の実行者に指名された林郁夫は、…。
ฮายาชิ อิกุโอะ ผู้ได้รับเลือกให้ลงมือปล่อยซารินบนรถไฟใต้ดิน...
(Under)

“ได้รับ” มักใช้ร่วมกับคำกริยาบางกลุ่ม ซึ่งจากการสืบค้น “คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ” โดยกำหนดแหล่งข้อมูลเป็น “เรื่องแต่ง” ผู้วิจัยพบข้อมูลการใช้ “ได้รับ” จำนวน 2,819 ประโยค แต่ส่วนใหญ่เป็นการใช้ร่วมกับคำอาการนาม (เช่น “ได้รับการแต่งตั้ง”) พบการใช้ร่วมกับคำกริยาค่อนข้างน้อย โดยพบเฉพาะคำกริยาบางคำ แบ่งออกเป็นคำกริยาแสดงความหมายเชิงบวก คือ “เลือก” “คัดเลือก” “เชิญ” “อนุญาต” “ถ่ายทอด(ความรู้)” “แจก” “แต่งตั้ง” และ ความหมายแบบเป็นกลาง คือ “มอบหมาย” “แจ้ง” ซึ่งจะเห็นได้ว่า คำกริยามิได้ส่งผลกระทบต่อประธาน จึงกล่าวได้ว่า หน่วยสร้าง “ได้รับ” ทำหน้าที่ยกประธานเด่น ในฐานะผู้รับการกระทำ โดยมีได้สื่อความหมายการได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์

ลำดับที่ 2 *หน่วยสร้างเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นนาม* หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค มีการแปลงคำกริยาในต้นฉบับซึ่งผันเป็นรูปกรรมวาจกให้เป็นคำนามโดยขึ้นต้นด้วย “การ” หรือ “ความ” ซึ่งอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) อธิบายไว้ว่าใช้วางหลังกริยาหลัก “ได้รับ” “มี” และ “เป็น” แต่ข้อมูลที่รวบรวมได้ในงานวิจัยนี้พบเพียง 2 ประโยคและใช้ร่วมกับ “ได้รับ” คือ 分析される ((สิ่งนี้ยังไม่) ได้รับการวิเคราะห์) 報われる ((ทหารไม่) ได้รับการตอบแทน) เนื่องจากพบใช้ร่วมกับ “ได้รับ” ผู้วิจัยจึงขอสรุปหน้าที่เช่นเดียวกัน คือทำหน้าที่ยกประธานเด่น ในฐานะผู้รับการกระทำ โดยคำกริยามิได้ส่งผลกระทบต่อประธาน

ลำดับที่ 3 *หน่วยสร้างเลื่อนกรรมไปหน้า* หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค ตามด้วยกรรมกริยา โดยไม่มีการใช้ตัวบ่งชี้เช่น “ถูก” “โดน” ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านศึกษาหน่วยสร้างประเภทนี้ เช่น ศิริมา ภิญญโณสินวัฒน์ (2553) วิเคราะห์ประโยคเช่น “อาคารดังกล่าวใช้สำหรับผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ” และตั้งข้อสังเกตว่า คำกริยาที่ใช้มักเป็นกริยาสร้างสรรค์ เช่น “ผลิต” หรือคำกริยาที่ไม่แสดงผลกระทบต่อประธาน เช่น “สนับสนุน” ส่วนอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) ซึ่งศึกษาหน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทต่าง ๆ ได้กล่าวถึงประโยค เช่น “ทุกอย่างแกะสลัก” “ประกาศร่างโดยฉัน” ว่ามีการเลื่อนกรรมขึ้นเป็นประธาน และจัดให้เป็น “หน่วยสร้างกรรมวาจกเลื่อนกรรมไปหน้า” นอกจากนี้ รัฐพล ทองแดง (2552)

ได้ศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ และจำแนกเป็นหลายประเภท โดยหนึ่งในประเภทเหล่านั้นที่น่าจะใกล้เคียงกับหน่วยสร้างเลื่อนกรรมไปหน้าในที่นี้คือ หน่วยสร้างทำหน้าที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ เช่น “โองาโพนี่ผลิตที่ราชบุรี” “บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น” โดยอาจเป็นการแสดงสภาพหรือลักษณะเฉพาะด้านสถานที่ วัสดุ เครื่องมือ หรือวัตถุประสงค์ ฯลฯ โดยเป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่อัญชลีและศิริมา มองว่าหน่วยสร้างดังกล่าวเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทหนึ่ง แต่รัฐพลมิได้จำแนกว่าเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจก แต่จากข้อมูลที่วิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า มีหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้หน่วยสร้างประเภทนี้ได้ จึงอาจเป็นข้อสนับสนุนได้ว่า หน่วยสร้างนี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบหน่วยสร้างประเภทนี้เพียง 5 ตัวอย่าง ล้วนเป็นหน่วยสร้างประเภท I 事態実現型 และใช้คำกริยาสร้างสรรค์ทั้งหมด เช่น 書き上げる (เขียน) 書く (เขียน) おこなう (กระทำ) ประธานไม่ได้รับผลกระทบจากคำกริยา และแสดงความหมายแบบเป็นกลางทั้งหมด

(10) 手紙は、地下鉄サリン事件のために職を失った夫を持つ、一人の女性によって書かれていた。

จดหมายเขียนโดยผู้หญิงคนหนึ่ง สามีของเธอต้องออกจากงาน เพราะเหตุการณ์ซารินในรถไฟใต้ดินระหว่างเดินทางไปทำงาน (Under)

(11) 「この本は自分のためではなく、別のなにかのために、少しでも価値のあるものとして書き上げられなくてはならないのだ」

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เขียนเพื่อตัวเอง แต่ต้องเขียนให้เป็นสิ่งมีคุณค่าที่สุดเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Under)

(12) だからインタビューーによる訂正・削除の作業は綿密に、また可能な限り時間をかけておこなわれた。

งานแก้และตัดทิ้งตามคำขอของผู้ให้สัมภาษณ์จึงกระทำอย่างประณีต และให้เวลามากที่สุดเท่าที่จะให้ได้ (Under)

ตัวอย่างที่ (10)-(11) อาจกล่าวได้ว่า คำกริยา “เขียน” มิใช่เพื่อบรรยายการกระทำ แต่เป็นการบรรยายลักษณะเฉพาะของ “จดหมาย” และ “หนังสือ” ว่า “เขียนโดยผู้หญิงคนหนึ่ง” ที่สามีได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ และ “เขียนให้เป็นสิ่งมีคุณค่าที่สุด” ส่วนตัวอย่างที่ (12) คำกริยา “กระทำ” เป็นการอธิบาย “ลักษณะ (วิธี) การแก้ไขบทสัมภาษณ์” จึงกล่าวได้ว่าเป็นการอธิบายลักษณะเฉพาะของประธาน สอดคล้องกับคำอธิบายของรัฐพล ทองแดง (2552) และสันนิษฐานได้ว่า ในการอธิบายนามวลีหนึ่ง ๆ การเลื่อนกรรมขึ้นวางในตำแหน่งประธานของประโยค น่าจะช่วยให้นามวลีนั้นมีความเด่นมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปหน้าที่ของหน่วยสร้าง

ประเภทนี้ว่าคือ “ยกประธานเด่น” เพื่ออธิบายลักษณะเฉพาะของประธาน โดยคำกริยามิได้ส่งผลกระทบต่อประธาน

ลำดับที่สี่ หน่วยสร้างเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นสภาพการณ์ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) ให้นิยามว่า หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค ตามด้วยคำกริยาแสดงสภาพการณ์ ซึ่งเป็นคำที่แปลงมาจากกรรมกริยารูปกรรมวาจกในต้นฉบับมีการเติม “นำ” นำหน้า เช่น “น่ารัก” โดยจัดว่าเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทหนึ่ง และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) เรียกหน่วยสร้างประเภทนี้ว่า “กรรมวาจกแบบคำศัพท์”

ผู้วิจัยพบข้อมูลการแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทนี้ เพียง 1 ตัวอย่าง

(13) 隣の家に「特殊関係人」が一人や二人住んでいたって——そりや多少は興味をそそられるけど…。

การที่บ้านข้าง ๆ จะมี “ผู้มีความสัมพันธ์แบบลับเฉพาะ” อาศัยอยู่สักคนสองคนก็น่าสนใจดีอยู่หรือ... (Warera)

ในตัวอย่างที่ (13) ประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ส่วนผู้กระทำของคำกริยา 興味をそそられる (สนใจ) น่าจะหมายถึง ผู้พูด แต่ไม่ปรากฏในประโยค จึงจัดเป็นประเภท I 事態実現型 การไม่ระบุผู้กระทำดังกล่าวเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่น เพื่อบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย อย่างไรก็ตาม ดังที่ Katagiri and Chawengkijwanich (in press) อธิบายไว้ว่า มีคำกริยาบางกลุ่มซึ่งในภาษาญี่ปุ่นอาจผันเป็นรูปกรรมวาจกได้แต่ไม่เป็นที่นิยมในภาษาไทย หนึ่งในนั้นคือกริยาแสดงการรับรู้หรือทัศนคติ โดยเฉพาะกรณีที่มีได้แสดงความหมายเชิงลบและส่งผลกระทบต่อประธานอย่างชัดเจน กริยา “สนใจ” ก็จัดเป็นคำกริยาที่ไม่นิยมผันเป็นรูปกรรมวาจกเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยมีการใช้กลไกอื่นเพื่อลดบทบาทผู้กระทำ และหนึ่งในกลไกดังกล่าวคือ การแปลงกรรมกริยาเป็นคำกริยาแสดงสภาพการณ์ นำหน้าด้วยคำว่า “นำ” แต่คำที่สามารถแปลงเป็นกริยาสภาพการณ์เช่นนี้น่าจะมีจำกัด ทั้งนี้ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2556) ได้ยกตัวอย่าง “น่ารัก” “น่าเกลียด” “น่าดู” “น่าดี” ซึ่งแม้จะไม่พบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แต่เป็นไปได้ว่า คำกริยาเช่น 可愛がられる หรือ 嫌われる ในบางบริบทอาจสามารถแปลว่า “นำเอ็นดู” “นำรังเกียจ” ได้ จึงจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจำนวนมากเพื่อวิเคราะห์เพิ่มเติมต่อไป

เนื่องจากพบข้อมูลการแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทนี้เพียง 1 ประโยค จึงไม่อาจวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง แต่ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยสร้างดังกล่าว มีการเลื่อนกรรมมาวางไว้หน้าประโยคในตำแหน่งประธาน เพื่ออธิบายความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้พูดต่อสิ่งนั้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่าทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” เพื่ออธิบายความรู้สึกหรือทัศนคติเกี่ยวกับประธาน

ลำดับสุดท้าย หน่วยสร้าง “ให้” หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค โดยใช้ร่วมกับ “ให้” ตามด้วยผู้กระทำ และคำกริยา แม้จะพบเพียง 2 ตัวอย่าง แต่ก็นับว่าเป็นกลวิธีการแปลที่น่าสนใจ

- (14) トットちゃんは、ママに手をとられて歩き出しながら、考えた。
 โต้ะโต้ะจังให้แม่อุ้มมือเดินไปเรื่อย ๆ พลังคิดว่า... (Totto)
- (15) なんてことだ、あの真緒に計算を教えられてしまった。
 ผมต้องให้ยัยมาโอะคนนั้นสอนเลขเสียแล้วหรือนี่ (Hidamari)

ภาษาญี่ปุ่นนิยมบรรยายเหตุการณ์โดยยึดมุมมองของผู้เขียนหรือตัวละครหลัก ตัวอย่างข้างต้นบรรยายจากมุมมองของ “โต้ะโต้ะจัง” และ “ผม” ตลอดทั้งเรื่อง การแปลโดยคงประธานของประโยคตามรูปภาษาในต้นฉบับจึงน่าจะช่วยรักษาความต่อเนื่องของหัวข้อ (topic continuity) ส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น แม้ในภาษาไทยอาจมิได้มีข้อกำหนดเรื่องมุมมองเคร่งครัดเช่นภาษาญี่ปุ่น แต่การบรรยายจากมุมมองเดียวกันตลอดทั้งย่อหน้าหรือตลอดเรื่อง น่าจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่มีการใช้กริยาหลายคำ ในตัวอย่างที่ (14) “โต้ะโต้ะจัง” เป็นประธานของคำกริยาหลายตัว ทั้ง 手をとられて (ถูกอุ้มมือ) 歩き出し (เดิน) และ 考えた (คิด) การบรรยายโดยใช้ประธานตัวเดียวกับต้นฉบับจึงช่วยให้ผู้แปลสามารถเรียบเรียงประโยคได้ง่าย ส่วนตัวอย่างที่ (15) จากบริบทจะสังเกตเห็นได้ว่า ผู้กระทำน่าจะเป็นข้อมูลสำคัญประการหนึ่งของผู้เขียนต้องการระบุ (สังเกตเห็นจากการใช้ あの เพื่อเน้นย้ำคำว่า 真緒 อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าต้องใช้ร่วมกับคำที่แสดงการเน้นเสมอไป)

อาจกล่าวได้ว่า หน่วยสร้าง “ให้” ทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” ในฐานะผู้รับการกระทำ แต่ในขณะเดียวกันก็มีได้ลบบทบาทผู้กระทำโดยสิ้นเชิง มีการระบุผู้กระทำในตำแหน่งที่เด่นน้อยกว่าผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพบข้อมูลเพียง 2 ตัวอย่าง จึงต้องศึกษาอย่างละเอียดต่อไปในอนาคต

5.3 หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ลบบทบาทผู้กระทำ”

หัวข้อนี้ จะกล่าวถึงหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่ “ลบบทบาทผู้กระทำ” ซึ่งประกอบด้วย หน่วยสร้างอกรรมกริยา, หน่วยสร้างกริยาแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะ และ หน่วยสร้าง “มี” ตามด้วยผู้รับการกระทำและคำกริยา

ลำดับแรก หน่วยสร้างอกรรมกริยา หมายถึง หน่วยสร้างที่แปลคำกริยาปรกรมมาจากในต้นฉบับ โดยใช้อกรรมกริยา พบจำนวน 24 ประโยค โดยส่วนใหญ่ใช้ในการแปลหน่วยสร้างประเภท II และ I ซึ่งประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต พบในประเภท AA เพียง 2 ประโยค

ดังได้กล่าวไปแล้วว่า หน่วยสร้างกรมมาจากภาษาญี่ปุ่นอาจใช้เพื่อทดแทนอกรรมกริยาได้ กรณีที่คำสรรกริยานั้นไม่มีอกรรมกริยาที่เป็นคู่กัน และเป็นการบรรยายเหตุการณ์โดยมิได้ต้องการเน้นทั้งผู้กระทำและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำกริยา (Sumire Goda, 2019; Takashi Masuoka, 1987) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบกรณีต้นฉบับใช้สรรกริยาซึ่งไม่มี

อกรรมกริยามักใช้เพื่อแสดงสภาพหรือลักษณะของนามวลีที่เป็นประธาน (Prasithrathsint, 1983) โดยทั่วไปมักไม่ระบุผู้กระทำ และตั้งที่ศิริมา ภิญญโณสินวัฒน์ (2533) กล่าวไว้ว่า หน่วยสร้างอกรรมกริยามีโครงสร้างไม่ซับซ้อน (ประกอบด้วยนามวลี และอกรรมกริยา) จึงสื่อความได้ชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าจะเหมาะกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกกรณีที่ใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์หรือแสดงสภาพโดยไม่ต้องการสื่อถึงผู้กระทำ ทั้งนี้ นามวลีหน้าอกรรมกริยา มิได้มีความเด่นเป็นพิเศษ (ดังจะเห็นได้ว่า บ่อยครั้งมักใช้เป็นคำขยายนาม) จึงอาจสรุปได้ว่า หน่วยสร้างประเภทนี้ทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ”

ลำดับต่อไป หน่วยสร้างกริยาแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะ หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้รับการกระทำเป็นประธานของประโยค ตามด้วยคำกริยาหรือคุณศัพท์แสดงสภาพการณ์หรือลักษณะ อันที่จริง หน่วยสร้างนี้มีความคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างเลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นสภาพการณ์ (เช่น “น่าสนใจ”) เนื่องจากการแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะคงที่ แต่จุดที่แตกต่างคือ กรณีนี้ มิใช่การแปลงกรรมกริยาในต้นฉบับเป็นกริยาแสดงสภาพการณ์ และส่วนใหญ่พบในการแปลหน่วยสร้างประเภท I 超時的事態型 ซึ่งแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะคงที่ และมักพบใช้เพื่อขยายคำนาม บางครั้งอาจใช้ร่วมกับ “อัน” เช่น “อันบิดเบี้ยว” “อันจำกัด”

- (22) 気品に包まれた気高い微笑みは…。
รอยยิ้มแบบผู้ดีเต็มไปด้วยมารยาทนั้น (ช่างสมเป็นผู้นำ...) (Shitto)
- (23) その「ものごと」は…私たち自身の 歪められた 像を身にまとうことによつて…。
‘เรื่องราว’ เหล่านั้น ... เอรูปร่างอันบิดเบี้ยวของตัวเองมา ห่อหุ้มมันไว้... (Under)

หน่วยสร้างประเภทนี้พบทั้งหมดเพียง 9 ประโยค โดยแปลจากหน่วยสร้างประเภท 超時的事態型 ถึง 8 ประโยค เนื่องจากการแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะของผู้รับการกระทำ จึงคล้ายหน่วยสร้างอกรรมกริยา และกล่าวได้ว่าทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ”

ลำดับสุดท้าย หน่วยสร้าง “มี” ตามด้วยผู้รับการกระทำและคำกริยา หมายถึง หน่วยสร้างที่ใช้คำแสดงการดำรงอยู่ “มี” ตามด้วยผู้รับการกระทำ และตามด้วยกรรมกริยา พบเพียง 3 ตัวอย่าง โดยพบในหน่วยสร้างประเภท I 存在型 ทั้งสิ้น

- (24) ハチ公改札から東口方面へと続く通路に「ララ・オロール」のポスターがずらりと並べられているので、…。
เนื่องจากทางเดินจากช่องตรวจตั๋วด้านอนุสาวรีย์สุนัขอะจิโอะเชื่อมไปสู่ ประตูตะวันออกมีโปสเตอร์ของลารา โอโรร์ ติดเรียงกันเป็นแถบ... (Hidamari)

- (25) 右手の指には銀色のシンプルなリングが嵌められている。
เพียงแต่นิ้วมือขวามีแหวนเงินแบบเรียบ ๆ สวมอยู่ (Hidamari)
- (26) 上履きが消え、濡れた雑巾が机の中に押し込まれ、…。
รองเท้าแตะสำหรับสวมในอาคารเรียนของเธอหายไป มีผ้าเช็ดมือเปียก
ยัดอยู่ในลิ้นชักโต๊ะ (Hidamari)

Ayako Shiba (2009) จำแนก 存在型 ออกเป็นอีกหลายประเภทย่อย หนึ่งในนั้นคือ 存在様態受身型 ซึ่งแสดงความหมายว่า “ณ สถานที่หนึ่ง ๆ มีสิ่งของดำรงอยู่ในสภาพใดสภาพหนึ่ง” เป็นการใช้เพื่อบรรยายสภาพที่ผู้เขียนรับรู้ (หรือเห็น) ณ เวลานั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวอย่างข้างต้น ล้วนจัดเป็น 存在様態受身型 เนื่องจากการบรรยายสภาพที่ปรากฏ คือ “บริเวณทางเดินมีโปสเตอร์ติดอยู่” “บนนิ้วมือขวามีแหวนเงินสวมอยู่” “มีผ้าเช็ดมือเปียกยัดอยู่ในลิ้นชักโต๊ะ” โดยพบใช้ร่วมกับคำแสดงตำแหน่งหรือสถานที่ (“ทางเดิน” “นิ้วมือขวา” “ลิ้นชักโต๊ะ”) หรือคำแสดงสภาพ “อยู่” (“สวมอยู่” “ยัดอยู่”)

หน่วยสร้างประเภทนี้มีโครงสร้างคล้าย “หน่วยสร้างเลื่อนกรรมไปหน้า” แต่จุดแตกต่างคือ มีการใช้ “มี” นำหน้า เนื่องจากนามวลีมีลักษณะไม่ชี้เฉพาะและไม่คลุมทั่ว (generic) จึงไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งต้นประโยคได้ (ศิริมา ภิญญโณสินวัฒน์, 2553) เนื่องจากนามวลี (ผู้รับการกระทำ) ในที่นี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสภาพที่ปรากฏ และจากการที่วางนามวลีไว้หลัง “มี” ไม่ใช่ตำแหน่งต้นประโยค จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า หน่วยสร้างประเภทนี้ทำหน้าที่ยกประธานเด่น แต่ทำหน้าที่บรรยายสภาพและ/หรือตำแหน่งทางกายภาพของประธาน โดย “ลดบทบาทผู้กระทำ” ดังจะเห็นได้ว่า ในตัวอย่างทั้งหมด ไม่ปรากฏผู้กระทำเลย และมีความหมายใกล้เคียงกับประโยคแสดงการปรากฏคือ “บริเวณทางเดินมีโปสเตอร์” “บนนิ้วมือขวามีแหวนเงิน” “มีผ้าเช็ดมือเปียกในลิ้นชักโต๊ะ”

5.4 หน่วยสร้างที่ประธานเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำ

ลำดับสุดท้าย ขอกล่าวถึงการแปลโดยใช้ หน่วยสร้างกริยาบอกผล และหน่วยสร้างกรรตุวาจาก

หน่วยสร้างกริยาบอกผล หมายถึง หน่วยสร้างที่แปลคำกริยารูปกรรมวาจากในต้นฉบับ โดยการใช้คำกริยาอันเป็นผลจากการกระทำ (เรียกว่า “กริยาบอกผล”) ดังนั้น ผู้รับการกระทำในต้นฉบับ จึงยังคงวางอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค แต่ในฐานะผู้กระทำของคำกริยาบอกผล เช่น ตัวอย่างที่ (27)-(29) หากแปลตรงตัวโดยใช้รูปกรรมวาจาก อาจแปลเป็น “พวกเราถูกสอน” (“จินตองยะ) ถูกเรียก” (“พ่อแม่) ถูกบอก” แต่ผู้แปลเลือกใช้สำนวน “เรียน” “ได้ยิน” ซึ่งจัดเป็นคำกริยาบอกผล โดยในที่นี้ 教えられた 呼ばれる 言われる เป็นเพียงการ “สอน” “ส่งเสียงร้องเรียก” “พูด” โดยมีได้ส่งผลกระทบเชิงกายภาพหรือจิตใจต่อประธาน และมีได้แสดงความหมายเชิงลบ

- (27) わたしたちはこう教えられた。
ตามที่เราได้เรียนมา (Glass)
- (28) さて、通りかかったチンドン屋さんは、呼ばれたから教室の下までくる。
พวก “จินตองยะ” ...ได้ยินเสียงเรียก ก็เดินมาที่หน้าต่างห้องเรียน (Totto)
- (29) (พ่อแม่ไปปรึกษาผู้จัดการหมู่บ้าน แต่โดนบอกให้แก้ปัญหาเอง)
そう言われて、二人とも血圧を上げて帰ってきた。
พอได้ยินเช่นนั้น พ่อกับแม่ก็กลับมาบ้านด้วยอาการความดันโลหิตสูง (Warera)

Hisashi Noda (1991) ได้อธิบายเกี่ยวกับ “วากจ” ว่า นอกจากวากจเชิงไวยากรณ์ (การผันกริยาเป็นรูปกรรมวากจ) แล้ว คำศัพท์ เช่น 死ぬ (ตาย)・殺す (ฆ่า) ซึ่งมีได้มีรากหรือส่วนประกอบบางส่วนเหมือนกันแต่แสดงความหมายหรือมีลักษณะทางไวยากรณ์บางประการที่เทียบเคียงกันได้ (เป็นสาเหตุและผลลัพธ์) อาจกล่าวได้ว่าเป็นวากจเชิงคำศัพท์ประเภทหนึ่ง และปฤถา มโนมัยวิบูลย์ (2547) ศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวากจภาษาอังกฤษเป็นไทยก็พบการใช้คำกริยาบอกผลนี้เช่นกัน

การแปลโดยใช้คำกริยาบอกผลมีลักษณะเด่นคือ บทแปลสามารถคงประธานของประโยคตามรูปภาษาในต้นฉบับ กล่าวคือ ผู้แปลสามารถวางผู้รับการกระทำไว้ตำแหน่งประธาน และตามด้วยคำกริยาได้เลยโดยไม่ต้องใช้ตัวบ่งชี้ใด ๆ จึงมักพบใช้กรณีที่หน่วยสร้างกรรมวากจภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่ “ปรับมุมมอง” โดยเฉพาะกรณีเป็นประโยคความซ้อนซึ่งประธานมีการทำกริยาหลายตัว เช่น ตัวอย่างที่ (30) ประธานของประโยคคือ “ผม” ใช้ร่วมกับคำกริยาสองตัวคือ 語られた (ได้รับการบอกเล่า) และ 記憶したかった (อยากบันทึก(เรื่องราว)) การแปลคำกริยาตัวแรกโดยใช้กริยาบอกผล “ได้ฟัง” จึงช่วยให้สามารถคง “ผม” เป็นประธานของประโยค ส่งผลให้บทแปลกระชับและเข้าใจง่ายกว่าการแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทอื่น เช่น “ผมจึงอยากบันทึกเรื่องราวที่ได้รับการบอกเล่า (จากผู้ให้สัมภาษณ์)ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้” “ผมจึงอยากบันทึกเรื่องราวที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าในการสัมภาษณ์ครั้งนี้” ตัวอย่างที่ (28)-(29) ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (“จินตองยะ ได้ยินเสียงเรียก-เดินมา” “พ่อแม่ได้ยินเช่นนั้น-กลับบ้าน”) นอกจากนี้ การแปลโดยใช้กริยาบอกผลน่าจะช่วยให้บทแปลเข้าใจง่าย เนื่องจากการบรรยายผลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ เช่น ตัวอย่างที่ (31)-(32) แทนที่จะแปลแบบตรงตัวว่า “เรื่องราวที่ถูกมอบให้” “สิ่งที่ถูกทำให้เห็นชัดเจน” กรณีที่ไม่ต้องการสื่อถึงผู้กระทำ การแปลเป็น “เรื่องราวที่ได้รับ” “สิ่งที่เห็นชัดเจน” ย่อมเข้าใจง่ายกว่า

- (30) 今回の取材中に語られた話は少しでも多く情報として記憶したかったのだが…。
ผมจึงอยากบันทึกเรื่องราวที่ได้ฟังในการสัมภาษณ์ครั้งนี้เก็บเป็นข้อมูลให้มากที่สุด (Under)
- (31) 譲り渡された自我、与えられた物語
อัตวิสัยที่ถูกส่งมอบ เรื่องราวที่ได้รับ (Under)
- (32) そこであきらかにされたのは…システムの構造的な敗退であった。
สิ่งที่เห็นชัดเจนคือความพ่ายแพ้เชิงโครงสร้างระบบของ... (Under)

ลำดับสุดท้าย หน่วยสร้างกรรตุวจาก หมายถึง หน่วยสร้างที่ผู้กระทำเป็นประธานของประโยค ตามด้วยคำกริยา (และกรรม) โดยในภาพรวม พบการแปลโดยใช้หน่วยสร้างนี้มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากหน่วยสร้างกรรมาจาก “ถูก” โดยพบ 72 ประโยค และอาจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กรณีหน่วยสร้างกรรมาจากภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่ “ปรับมุมมอง” เช่น ตัวอย่างที่ (33)-(34) เป็นวรรณกรรมที่บรรยายจากมุมมองของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 “ผม” และ “หล่อน” จะเห็นได้ว่า ในสถานการณ์ที่มีได้ต้องการเน้นย้ำความหมายว่าประธานได้รับผลกระทบจากกริยา แต่เป็นเพียงการบรรยายเหตุการณ์ (“มาโอะถาม-ผมกล่าวปฏิเสธ...” และ “หล่อนจับมัน (สุนัข) ใส่ปลอกคอ”) ในภาษาไทย มีแนวโน้มบรรยายเหตุการณ์โดยวางผู้กระทำไว้ในตำแหน่งประธานของประโยค และบางครั้ง แม้ต้นฉบับมิได้กล่าวถึงผู้กระทำ แต่ผู้แปลอาจจะระบุผู้กระทำโดยพิจารณาจากบริบท เช่นส่วนที่ขีดเส้นใต้แบบคลื่นในตัวอย่างที่ (35) เพื่อให้บทแปลมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย

- (33) 真緒に尋ねられ、僕は「いや」と手を振り、…。
มาโอะถาม ผมโบกมือปฏิเสธ “เปล่าหรอก”... (Hidamari)
- (34) ミリーは立派な首輪をはめられセーターやベストを着せられている。
หล่อนจับมันใส่ปลอกคอหุหุหุ แอมใส่เสื้อเวดเตอร์กับเสื้ออีกให้เสียด้วย (Warera)
- (35) ウィスキーを出され、グラスに口をつける。
มาสเตอร์เสิร์ฟวิสกี้ให้ ผมยกแก้วขึ้นจิบ (Fuyuy)

2) กรณีหน่วยสร้างกรรมจากภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” เพื่อบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย เช่น

- (36) 結局ノモンハン敗北の原因は、陸軍上層部によって有効に分析されることがなかった…。
 สุดท้ายกองทัพบกเมืองบนก็ไม่ได้วิเคราะห์สาเหตุความพ่ายแพ้ที่แม่น้ำฮาลฮินอย่างมีประสิทธิภาพ (Under)

ในภาษาญี่ปุ่น กรณีงานเขียนประเภทบทความหรือสารคดีที่เป็นการบรรยายเหตุการณ์จากมุมมองของบุรุษที่ 1 ผู้เขียนอาจเลือกใช้หน่วยสร้างกรรมจากเพื่อลดบทบาทผู้กระทำ กล่าวคือ ไม่ระบุผู้กระทำเพื่อบรรยายเรื่องราวแบบภววิสัย แต่ภาษาไทยน่าจะนิยมใช้หน่วยสร้างกรรมจาก โดยวางผู้เขียน (คำสรรพนามบุรุษที่ 1) ในตำแหน่งประธานของประโยคดังนี้

- (37) …という 2 種類の方法がとられた。
 จะใช้สองวิธีนี้ (Under)
- (38) 訂正削除した箇所が多い場合は、…書き直された新しい原稿が再びインタビューのもとに送られ…。
 กรณีแก้และตัดทิ้งหลายจุด ว่าจะส่งต้นฉบับใหม่ที่เขียนแก้แล้วไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบอีกครั้ง (Under)

อย่างไรก็ตาม พบการแปลโดยละผู้กระทำเป็นจำนวนไม่น้อย เช่น ตัวอย่างที่ (39) ผู้อ่านบทแปลภาษาไทยน่าจะคาดเดาจากบริบทได้ไม่ยากว่า ผู้กระทำกริยา “จับบรรยายภาค” “เก็บรายละเอียด” คือบุรุษที่ 1 การไม่ระบุผู้กระทำนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลวิธีหนึ่งในการลดบทบาทของผู้กระทำ เป็นการมุ่งบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัยเพื่อให้ถ่ายทอดความหมายได้ใกล้เคียงต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้ นอกจากการละกรณีที่ผู้กระทำคือตัวผู้เขียนเอง หรือมีการกล่าวถึงผู้กระทำในบริบทก่อนหน้าและผู้อ่านบทแปลน่าจะเข้าใจว่าผู้กระทำคือใคร ยังพบกรณีที่ผู้กระทำมิใช่สาระสำคัญ หรือไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าผู้กระทำคือผู้ใด เช่น ตัวอย่างที่ (40) จึงจะเห็นได้ว่า ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นลดบทบาทผู้กระทำโดยใช้หน่วยสร้างกรรมจาก แต่กรณีภาษาไทยนิยมใช้หน่วยสร้างกรรมจากมากกว่า อาจมีการลดบทบาทผู้กระทำโดยใช้หน่วยสร้างกรรมจากและทำการละประธาน

- (39) どれだけ話の細部が丹念に拾われていても、また何度もテープを聞き返してみても、現場の空気の全体的な流れが把握されていないと…。
ถ้าจับบรรยายภาคความเป็นไปโดยรวมของเรื่องราวขณะเกิดเหตุไม่ได้ แม้จะเก็บรายละเอียดอย่างพิถีพิถันเพียงใด หรือลองฟังเทปก็ครั้งก็ตาม... (Under)
- (40) その元旦の読売新聞のスクープのことも知らなかったし (上九一色村でサリン残留物が検出されたこと)…。
(ผม)ไม่รู้ข่าวในหนังสือพิมพ์โยมิอูริฉบับวันที่ 1 มกราคม (เรื่องตรวจพบซารินหลงเหลืออยู่ในหมู่บ้านคามิกุชิซึกิ) (Under)

3) การใช้หน่วยสร้างกรรตุวจากเพื่อช่วยให้บทแปลเข้าใจง่าย เช่น

- (41) 証言者によって語られた話は、もちろん明らかな思い違いや事実誤認と思われるものは訂正したが…。
เรื่องที่ถูกบอกเล่ากล่าวมา หากมีสิ่งที่คิดว่าเขาเข้าใจผิดหรือหลักฐานข้อเท็จจริงผิดพลาด ผมจะแก้ไขให้ถูกต้อง... (Under)
- (42) 簡単に言ってしまうと、現場の鉄砲を持った兵隊がいちばん苦しみ、報われず、酷い目にあわされる、ということだ。
พูดง่าย ๆ คือ ทหารถือปืนในสนามรบต้องเจ็บปวด ไม่ได้รับการตอบแทน และต้องพบกับความโหดร้ายที่สุด (Under)
- (43) 私は自分がこの事件についてどれくらい無知であったかというのを思い知らされることになった。
ทำให้ผมรู้ซึ่งว่าตัวเองไร้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์เพียงใด (Under)

ในตัวอย่างที่ (41) เมื่อเทียบกับการแปลแบบตรงตัวตามรูปภาษาต้นฉบับ “เรื่องที่ถูกได้รับการบอกเล่าจากผู้บอกเล่า” น่าจะกล่าวได้ว่า บทแปลในตัวอย่างซึ่งใช้หน่วยสร้างกรรตุวจาก เข้าใจง่ายกว่ามาก นอกจากนี้ ตัวอย่างที่พบมากในกลุ่มนี้คือ คำกริยาแสดงความรู้สึกรที่แสดงความหมายว่ามีสาเหตุบางอย่างส่งผลให้ประธานเกิดความรู้สึกนั้น (โดยอาจมิได้มีการระบุสาเหตุชัดเจนว่าคืออะไร) เช่นตัวอย่างที่ (42) 目にあわされる แทนที่จะแปลตรงตัวตามรูปภาษาว่า “(ทหาร) ถูกทำให้พบ (ความโหดร้าย)” ผู้แปลมีแนวโน้มแปลเป็น “พบ” หรือโครงสร้าง “ประธาน+คำกริยาแสดงประสบการณ์หรือความรู้สึก” ดังตัวอย่างที่ (43)

ลำดับสุดท้าย พบการแปลโดยใช้ “มี” เพื่อแสดงการดำรงอยู่ และตามด้วยหน่วยสร้างกรรตุวจาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (44) 日々掃除されているのだろう…。
ดูว่ามีคนมาทำความสะอาดเป็นประจำ (Fuyu)
- (45) 取引先の担当者同士がプライベートで会っているところを見られる
のは決して都合のいいことではない。
แต่ถ้าหากมีใครเห็นว่าผู้รับผิดชอบของบริษัทคู่ธุรกิจสองฝ่ายมา
พบกันเป็นการส่วนตัวคงไม่ใช่เรื่องงามเท่าไรนัก (Hidamari)

ตัวอย่างที่ (44)-(45) ใช้ประธานไรต์วัติน “คน” “ใคร” ไม่อาจจะระบุได้ว่าหมายถึงผู้ใด และมุ่งบรรยายเหตุการณ์ “ใครสักคนทำความสะอาด” “ใครสักคนเห็น...” ไม่ใช่การแสดงถึงการปรากฏอยู่ของบุคคลหรือสิ่งของ จึงมีความแตกต่างจากหน่วยสร้าง “มี” ตามด้วยผู้รับการกระทำ และคำกริยา ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวอย่างเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างประเภทที่อัญชลิ สิ้นหน้อย วงศ์วัฒนา (2556) เรียกว่า “กรรมวาจกนัยกลางประเภทไม่เลื่อนกรรม ประธานไรต์วัติน” (ดูหัวข้อ 3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง) ซึ่งทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” โดยอัญชลิได้กล่าวถึงประโยค “มีคนดูแลพวกเรา” ว่าเป็นหน่วยสร้างประเภทนี้เช่นกัน ผู้วิจัยเห็นด้วยกับอัญชลิและขอสรุปว่า หน่วยสร้างกรรตุวาจกประเภทประธานไรต์วัติน ทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ”

6. สรุป

หน่วยสร้างกรรตุวาจกภาษาญี่ปุ่น อาจจำแนกหน้าที่ออกเป็น 2 ประการ ตามแนวคิดของ Takashi Masuoka (1982) เป็น “ยกประธานเด่น” และ “ลดบทบาทผู้กระทำ” และในภาษาไทยก็มักมีการอธิบายว่าหน่วยสร้างกรรตุวาจกทำหน้าที่ยกผู้รับการกระทำให้เด่นในฐานะประธานของประโยค และบางครั้งก็มีการกล่าวถึงหน้าที่ในการลดบทบาทของผู้กระทำด้วยเช่นเดียวกัน (เช่น อัญชลิ สิ้นหน้อย วงศ์วัฒนา, 2556) แต่ไม่พบการกล่าวอย่างชัดเจนว่าสามารถใช้เพื่อ “ลดบทบาทผู้กระทำ” เพียงอย่างเดียวเช่นเดียวกับภาษาญี่ปุ่นได้หรือไม่ และในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นพบการ “ยกประธานเด่น” เพื่อแสดงผลกระทบต่อประธาน และเพื่ออธิบายลักษณะเฉพาะของประธาน แต่ในภาษาไทยยังไม่มีการศึกษาประเด็นนี้โดยละเอียด ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หน่วยสร้างภาษาไทยที่ใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรตุวาจกภาษาญี่ปุ่น และแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

- 1) หน่วยสร้างกรรตุวาจก “ถูก” กรณีประธานเป็นสิ่งมีชีวิต ทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากคำกริยา โดยพบใช้มากในหน่วยสร้างประเภท AA และพบใน AI เล็กน้อย กริยาแสดงผลกระทบต่อประธานและมักแสดงความหมายเชิงลบ ส่วนกรณีประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” พบใช้ทั้งในหน่วยสร้างประเภท I และ II
- 2) หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ยกประธานเด่น” ในฐานะผู้รับการกระทำหรือเพื่ออธิบายเกี่ยวกับประธาน แต่ไม่ได้ต้องการเน้นว่าประธานเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำกริยา

ดังนั้น คำกริยาไม่จำเป็นต้องส่งผลกระทบต่อประธาน และไม่จำเป็นต้องแสดงความหมายเชิงลบได้แก่

2.1) หน่วยสร้าง “ได้รับ” ใช้เมื่อต้องการยกประธานเด่น คำกริยาสามารถใช้ร่วมกับ “ได้รับ” ได้ (เช่น “เลือก” “มอบ”) แสดงความหมายเชิงบวกหรือเป็นกลาง นอกจากนี้ หน่วยสร้าง *เลื่อนกรรมกริยาแปลงนาม* ซึ่งมักใช้ร่วมกับ “ได้รับ” ก็มีแนวโน้มการใช้เช่นเดียวกัน โดยหน่วยสร้างทั้งสองประเภทดังกล่าว พบใช้ในหน่วยสร้างประเภท AA และ I ซึ่งผู้กระทำเป็นสิ่งมีชีวิต

2.2) หน่วยสร้าง *เลื่อนกรรมไปหน้า* ใช้เมื่อต้องการยกประธานเด่นเพื่ออธิบายลักษณะเฉพาะของประธาน โดยคำกริยาเป็นกริยาสร้างสรรค์ พบใช้ในหน่วยสร้างประเภท I ประเภทย่อย 事態實現型

2.3) หน่วยสร้าง *เลื่อนกรรมกริยาแปลงเป็นสภาพการณ์* ใช้เมื่อต้องการยกประธานเด่นเพื่ออธิบายความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลต่อประธาน และคำกริยาที่ผันเป็นรูปกรรมวาจกแสดงความหมายที่ใช้ร่วมกับ “นำ” ได้ (เช่น “นำเสนอ”) พบใช้ในหน่วยสร้างประเภท I

2.4) หน่วยสร้าง “ให้” ใช้เมื่อต้องการยกประธานเด่นในฐานะผู้รับการกระทำ โดยมีการระบุผู้กระทำแต่ไม่เด่นเท่าประธาน พบใช้ในหน่วยสร้างประเภท AA หน่วยสร้างประเภทนี้อาจกล่าวได้ว่าคล้ายกับหน่วยสร้างกรรมวาจก “ถูก” แต่เป็นการบรรยายโดยไม่ได้มีความหมายเน้นว่าประธานได้รับผลกระทบเชิงลบจากคำกริยา (เช่น “โตะโตะจิ้งให้แม่จุงมือ” กับ “โตะโตะจิ้งถูกแม่จุงมือ”)

3) หน่วยสร้างทำหน้าที่ “ลดบทบาทผู้กระทำ” ได้แก่

3.1) หน่วยสร้าง *กริยาแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะ* ใช้บรรยายสภาพการณ์หรือลักษณะคงที่ จึงมักพบใช้เป็นสำนวนขยายคำนาม พบใช้มากในหน่วยสร้างประเภท I ประเภทย่อย 超時的事態型

3.2) หน่วยสร้าง *กริยาเหตุการณ์* ใช้บรรยายเหตุการณ์โดยไม่สื่อถึงผู้กระทำ พบใช้มากในหน่วยสร้างประเภท II และ I ซึ่งประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต โดยพบใช้ในประเภท AA เพียงเล็กน้อย

3.3) หน่วยสร้าง “มี” ตามด้วยผู้รับการกระทำและคำกริยา ใช้บรรยายสภาพและ/หรือตำแหน่งทางกายภาพของนามวลี พบใช้ในหน่วยสร้างประเภท I ประเภทย่อย 存在型

4) หน่วยสร้างที่ประธานเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำ ได้แก่

4.1) หน่วยสร้าง *กริยาบอกผล* ใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์จากมุมมองของผู้รับการกระทำ โดยคำกริยาที่ผันเป็นรูปกรรมวาจกต้องมีคำกริยาแสดงผลจากการกระทำ หรือเป็นการปรับบทแปลให้เข้าใจง่ายขึ้น หน่วยสร้างประเภทนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกรรมวาจกเชิงศัพท์ และมีโครงสร้างที่เข้าใจยากกว่าหน่วยสร้างกรรมวาจก พบใช้ทั้งในหน่วยสร้างประเภท AA, I และ II

4.2) หน่วยสร้าง *กรรตุวาจก* ใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์หรือการกระทำของตัวละครแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ เป็นการบรรยายเหตุการณ์จากมุมมองของผู้กระทำ พบใช้มากกรณีผู้กระทำเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 หรือเป็นการปรับบทแปลให้เข้าใจง่ายขึ้น หน่วยสร้างประเภทนี้วางผู้ก่อให้เกิดการกระทำไว้หน้าคำกริยา จึงกล่าวได้ว่ามีโครงสร้างที่เข้าใจยากกว่าหน่วยสร้างกรรมวาจก พบใช้มากในหน่วยสร้างประเภท AI ที่บรรยายความรู้สึกของประธาน

อันเกิดจากสาเหตุบางอย่าง (ซึ่งมักไม่ระบุชัด) ที่ในภาษาญี่ปุ่นมักใช้คำกริยาโดยผันเป็นรูปกรรมวาจก รวมทั้งพบในหน่วยสร้างประเภท AA และ I ซึ่งผู้กระทำเป็นสิ่งที่มีชีวิต แต่ไม่พบในการแปลหน่วยสร้างประเภท II

ในบรรดาหน่วยสร้างทั้งหมด หน่วยสร้างในข้อ 1) และ 2) ทั้งหมด ยกเว้น 2.4) (หน่วยสร้าง “ให้”) เป็นหน่วยสร้างที่นักวิชาการส่วนหนึ่งระบุว่า มีลักษณะเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจก รวมทั้ง 4.1) (หน่วยสร้างกริยาบอกผล) ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นกรรมวาจกเชิงศัพท์ จึงอาจมีใช้เรื่องแปลกที่จะใช้เป็นบทแปลของหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่น แต่จากการสำรวจ พบการแปลโดยใช้หน่วยสร้างประเภทอื่นด้วย อันเนื่องจากหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาญี่ปุ่นใช้แสดงความหมายที่หลากหลายกว่าในภาษาไทย เช่น 3.1) หน่วยสร้างกริยาแสดงสภาพการณ์หรือลักษณะ 3.2) หน่วยสร้างอกรรมกริยา ซึ่งใช้แปลกรณีต้องการบรรยายสภาพหรือลักษณะคงที่ หรือบรรยายเหตุการณ์โดยไม่ต้องการสื่อถึงผู้กระทำ และ 3.3) หน่วยสร้าง “มี” เพื่อบรรยายสภาพ รวมทั้งมีการใช้ 4.2) หน่วยสร้างกรรตุวาจก อันมีปัจจัยหลักจากความแตกต่างเรื่องการกำหนดมุมมองในการบรรยายของภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยแตกต่างกัน โดยภาษาญี่ปุ่นใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกเพื่อปรับมุมมองให้สามารถบรรยายจากสายตาของบุรุษที่ 1 หรือตัวละครหลัก หรือการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกเพื่อลดบทบาทของบุรุษที่ 1 เพื่อบรรยายเหตุการณ์แบบภววิสัย แต่ในภาษาไทยนิยมบรรยายจากมุมมองของผู้กระทำกริยามากกว่า จึงมีการแปลโดยใช้หน่วยสร้างกรรตุวาจก วางผู้กระทำไว้ในตำแหน่งประธานของประโยค

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอันอาจส่งผลต่อการเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาไทยในการแปลคือ บางครั้ง การคงประธาน (ผู้รับการกระทำ) ไว้ตามรูปภาษาในต้นฉบับ ช่วยให้ผู้แปลสามารถทำการแปลได้ง่ายกว่า เช่น กรณีที่ใช้กริยาเรียงหรือประโยคความซ้อน ซึ่งประธานคนเดียวกันกระทำกริยาหลายตัว โดยกริยาในต้นฉบับ อาจมีเพียงหนึ่งตัวที่ผันเป็นรูปกรรมวาจก โดยคำอื่นเป็นรูปกรรตุวาจก (เช่น ตัวอย่างที่ (14)) การแปลคำกริยาที่ผันเป็นรูปกรรมวาจกโดยใช้หน่วยสร้าง “ให้” หรือกริยาบอกผล น่าจะช่วยให้ผู้แปลสามารถเชื่อมโยงกับคำกริยาที่ตามมาได้โดยมิต้องปรับโครงสร้างประโยค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มบรรยายเหตุการณ์จากมุมมองเดิมตลอดทั้งส่วน (เช่น ตลอดทั้งย่อหน้า หรือตลอดทั้งฉาก สถานการณ์) หรือทั้งเรื่องหากมีการปรับเปลี่ยนประธานเพียงหนึ่งประโยค อาจส่งผลต่อความต่อเนื่องของหัวข้อ (ประธาน) ในบริบทก่อนหน้าหรือบริบทที่ตามมา ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาไทยที่เหมาะสมในการแปล และควรมีการศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง/References

- ปฤถา มโนมัยวิบูลย์. (2547). การหลีกเลี่ยงประโยคกรรม “ถูก” ในเรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ ฉบับภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิลาส เรื่องโซติวิทย. (2524). ประโยครับในภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพล ทองแดง. (2552). หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริมา ภิญญินวิวัฒน์. (2533). หน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมจากภาษาอังกฤษในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). หน่วยสร้างกรรมจาก. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียงและหน่วยสร้างกรรมจาก (หน้า 174-273). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาภาษาศาสตร์.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2556). หน่วยสร้างกรรมจากในภาษาไทย: การวิเคราะห์ในแนวไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 31, 1-34.
- Katagiri, K. L., & Chawengkijwanich, S. (in press). A contrastive analysis of passive markers in Japanese and Thai: Factors influencing the use of passive. *MANUSAYA: Journal of Humanities*.
- Kuroda, S. Y. (1979). On Japanese passives. In G. Bedell, E. Kobayashi, & M. Muraki (Eds.), *Explorations in Linguistics: Papers in honor of Kazuko Inoue* (pp. 305-347). Kenkyusha.
- Prasithratsint, A. (1983). The Thai equivalents of the English passives in formal writing: A case study of the influence of translation on the target language. *Working papers in linguistics*, 15(1), 47-68.
- Shibatani, M. (1985). Passive and related constructions: A prototype analysis. *Language*, 61(4), 821-848.
- Shibatani, M. (2006). On the conceptual framework for voice phenomena. *Linguistics*, 44(2), 217-269.
- Ayako Nagura 倉綾子. (2011). 「タイ語と日本語の受身文の対照研究—日本語受身文のタイ語への翻訳から—」. 『思言: 東京外国語大学記述言語学論集』, 7, 169-176.
- Ayako Shiba 志波彩子. (2009). 「現代日本語受身文の体系: 意味・構造的なタイプの記述から」 [博士論文]. 東京外国語大学.
- Ayako Shiba 志波彩子. (2015). 『現代日本語の受身構文タイプとテキストジャンル』. 和泉書院.

- Ayako Shiba. 志波彩子. (2022). 「日本語学における受身構文」庵功雄(編), 『日本語受身文の新しい捉え方』(pp. 1-26). くろしお出版.
- Hisashi Noda 野田尚史. (1991). 「文法的なヴォイスと語彙的なヴォイス」仁田義雄(編), 『日本語のヴォイスと他動性』(pp. 211-232). くろしお出版.
- Kazuko Inoue 井上和子. (1976). 『変形文法と日本語・上』大修館書店.
- Kei Ishiguro 石黒圭. (2005). 『よくわかる文章表現の技術Ⅲ—文法編—』明治書院.
- Nihongokijutsubunpou Kenkyukai 日本語記述文法研究会. (2009). 『現代日本語文法2』くろしお出版.
- Sumire Goda 江田すみれ. (2019). 「無対他動詞の受身と自動詞の関係—語義についての検討—」日本語/日本語教育研究会(編), 『日本語/日本語教育研究』(pp.37-52). ココ出版.
- Takashi Masuoka 益岡隆志. (1982). 「日本語受動文の意味分析」『言語研究』, 82, 48-64.
- Takashi Masuoka 益岡隆志. (1991). 「受動表現と主観性」『日本語のヴォイスと他動性』くろしお出版.
- Tasanee Methapisit タサニー メーターピスイット. (2000). 「タイ語の受動態と使役態の現れ方と動詞の分類」『言語・地域文化研究』, 6, 59-79.

แหล่งตัวอย่าง (ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นและฉบับแปลภาษาไทย)

1. **Fuyu** = 中村文則. (2016). 『去年の冬、きみと別れ』 幻冬舎.
พรพิรุณ กิจสมเจตน์ (ผู้แปล). (2561). *ฤดูหนาวเมื่อเราพราก*. กำมะหยี่.
2. **Glass** = 高木敏子. (1977). 『ガラスのうさぎ』 金の星社.
บุษบา บรรจจมณี (ผู้แปล). (2530). *กระต่ายแก้ว*. รู้แจ้ง.
3. **Hidamari** = 越谷オサム. (2008). 『陽だまりの彼女』 新潮社版
น้ำทิพย์ เมฆเศรษฐี (ผู้แปล). (2558). *หญิงสาวในแสงตะวัน*. ชันเดย์ ออฟเตอร์ฮูน.
4. **Kap** = 芥川龍之介. (1927). 『河童』
กัลยาณี สัตสุวรรณ (ผู้แปล) (2521). *ขั๊ปปะ*. ดวงกมล.
https://www.aozora.gr.jp/cards/000879/files/45761_39095.html
5. **Shitto** = 辻仁成. (2000). 『嫉妬の香り』 集英社.
ภักคินี ทองหลิม (ผู้แปล). (2551). *กลิ่นริษยา*. JBOOK.
6. **Totto** = 黒柳徹子. (1981). 『窓ぎわのトットちゃん』 講談社.
ศุสดี นาวาวิจิต (ผู้แปล). (2527). *โต๊ะโต๊ะจิ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง*. ผีเสื้อ.
7. **Under** = 村上春樹. (1999). 『アンダーグラウンド』 講談社文庫.
พีรวัฒน์ เสาวคนธ์ และ อากาศ รุจิรีไพบูลย์ (ผู้แปล). (2022). *อันเดอร์กราวด์ 01*. กำมะหยี่.
8. **Warera** = 宮部みゆき. (1993). 『我らが隣人の犯罪』 文藝春秋.
ยุวลักษณ์ (ลิขิตชนวัฒน์) มุระเซะ (ผู้แปล) (2547). *โจรข้างบ้าน*. ภาษาและวัฒนธรรม.